

Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (kaheksas koda)

10. detsember 2015*

Välissuhted — Liidu ja Maroko vaheline kirjavahetuse vormis leping — Vastastikune liberaliseerimine põllumajandustoodete, töödeldud põllumajandustoodete, kala ja kalandustoodete alal — Lepingu kohaldamine Lääne-Sahara suhtes — Polisario Rinne — Tühistamishagi — Õigusvõime — Otsene ja isiklik puutumus — Vastuvõetavus — Vastavus rahvusvahelisele õigusele — Põhjendamiskohustus — Kaitseõigused

Kohtuasjas T-512/12,

Rahvarinne saguia-el-hamra ja rio de oro vabastamiseks (Polisario Rinne), esindajad: advokaadid C.-E. Hafiz ja G. Devers, ning hiljem G. Devers,

hageja,

versus

Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: S. Kyriakopoulou, M. Á. de Elera-San Miguel Hurtado, A. Westerhof Löfflerová ja N. Rouam,

kostja,

keda toetas

Euroopa Komisjon, esindajad: F. Castillo de la Torre, E. Paasivirta ja D. Stefanov, hiljem F. Castillo de la Torre ja E. Paasivirta,

menetlusse astuja,

mille ese on nõue tühistada nõukogu 8. märtsi 2012. aasta otsus 2012/497/EL Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahelise kirjavahetuse vormis lepingu (milles käsitletakse põllumajandustoodete, töödeldud põllumajandustoodete, kala ja kalandustoodetega seotud vastastikuseid liberaliseerimismeetmeid, millega asendatakse Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel) protokollid nr 1, 2 ja 3 ning nende lisad ja millega muudetakse kõnealust assotsiatsioonilepingut) sõlmimise kohta (ELT L 241, lk 2),

ÜLDKOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: koja president D. Gratsias (ettekandja), kohtunikud M. Kancheva ja C. Wetter,

kohtusekretär: ametnik S. Bukšek Tomac,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

arvestades kirjalikus menetluses ja 16. juuni 2015. aasta kohtuistungil esitatut,
on teinud järgmise

otsuse

Vaidluse taust

Lääne-Sahara rahvusvaheline staatus

- 1 Lääne-Sahara on territoorium Aafrika loodeosas, mis külgneb põhjast Marokoga, kirdest Alžeeriaga, idast ja lõunast Mauritaaniaga ning läänest Atlandi ookeaniga. Berliini (Saksamaa) 1884. aasta konverentsi tulemusena koloniseeris selle Hispaania Kuningriik ja alates Teisest maailmasõjast oli see Hispaania provints. Maroko Kuningriik väitis pärast 1956. aastal iseseisvuse saavutamist, et tema „vabastas“ Lääne-Sahara, leides, et see territoorium kuulub temale.
- 2 Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) Peaassamblee võttis 14. detsembril 1960 vastu resolutsiooni 1514 (XV) koloniaalmaadele ja -rahvastele iseseisvuse andmise kohta.
- 3 ÜRO kandis Lääne-Sahara pärast seda, kui Hispaania Kuningriik oli edastanud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja artikli 73 punkti e alusel teavet, 1963. aastal mitteautonoomsete territooriumide loetellu. Lääne-Sahara on seal praeguseni.
- 4 ÜRO Peaassamblee võttis 20. detsembril 1966 vastu resolutsiooni 2229 (XXI) Ifni ja Hispaania Sahara küsimuse kohta, kinnitades taas, et „Hispaania Sahara rahva[l] on õigus enesemääramisele“. Ta palus Hispaania Kuningriigil kui haldusvõimul „määrata niipea kui võimalik kooskõlas Hispaania Sahara põliselanikkonna püüdlustega ning Maroko ja Mauritaania valitsuste ja kõikide asjaomaste pooltega konsulteerides kindlaks selle referendumi kord, mis leiab aset [ÜRO] egiidi all, et territooriumi põliselanikud saaksid vabalt kasutada oma õigust enesemääramisele“.
- 5 Hageja, kelleks on Rahvarinne saguia-el-hamra ja rio de oro Vabastamiseks (Polisario Rinne), loodi 10. mail 1973. Selle 2011. aasta detsembris toimunud 13. kongressil koostatud põhikirja artikli 1 kohaselt on see „rahvuslik vabastusliikumine, mis on välja kasvanud Lääne-Sahara rahva pikaajalisest vastupanust välisriikide erinevas vormis okupatsioonile“.
- 6 Hispaania Kuningriik teatas 20. augustil 1974 ÜRO-le, et ta kavatses korraldada ÜRO egiidi all Lääne-Saharas referendumi.
- 7 ÜRO Peaassamblee otsustas oma 13. detsembril 1974 vastu võetud resolutsioonis 3292 (XXIX) Hispaania Sahara küsimuse kohta paluda Rahvusvaheliselt Kohtult nõuandvat arvamust küsimuses, kas Lääne-Sahara (Rio de Oro ja Sakiet el Hamra) oli hetkel, mil Hispaania Kuningriik selle koloniseeris, asustamata maa (*terra nullius*). Juhul kui esimesele küsimusele vastatakse eitavalt, paluti Rahvusvahelisel Kohtul võtta seisukoht ka küsimuses, missugused on Lääne-Sahara õiguslikud suhted Maroko Kuningriigi ja Mauritaaniaga. Samuti palus ÜRO Peaassamblee Hispaania Kuningriigil – keda ta nimetab haldusvõimuks – lükata referendum, mille ÜRO Peaassamblee kavatses Lääne-Saharas korraldada, edasi seniks, kuni ta ei ole võtnud seisukohta küsimuses, missugust poliitikat peaks järgima, et kiirendada territooriumi dekoloniseerimise protsessi. Ta palus ka erikomiteel, kellele anti ülesanne uurida olukorda, mis puudutab tema eespool punktis 2 nimetatud resolutsiooni kohaldamist, „jälgida olukorda sellel territooriumil, sealhulgas sinna külastusmissiooni saatmisega“.

- 8 Rahvusvaheline Kohus esitas 16. oktoobril 1975 nõuandva arvamuse, mida oli temalt palutud (Lääne-Sahara, nõuandev aramus, *CIJ Recueil* 1975, lk 12). Selle arvamuse järgi ei olnud Lääne-Sahara (Rio de Oro ja Sakiel el Hamra) hetkel, mil Hispaania Kuningriik selle koloniseeris, asutamata maa (*terra nullius*). Rahvusvaheline Kohus märkis oma arvamuses ka, et Lääne-Saharal on Maroko Kuningriigi ja Mauritaaniaga õigussuhted, kuid et temale teadaolevad asjaolud ja info ei kinnita, et ühelt poolt Lääne-Sahara ja teiselt poolt Maroko Kuningriigi või Mauritaania vahel eksisteeriks mingi ülemvõimusuhe. Ta kinnitas seega oma arvamuse punktis 162, et ta ei tuvastanud niisuguste õigussuhete olemasolu, mis võiksid muuta ÜRO Peaassamblee 14. detsembri 1960. aasta resolutsiooni 1514 (XV) koloniaalmaadele ja -rahvastele iseseisvuse andmise kohta (vt punkt 2 eespool) kohaldamist, mis puudutab Lääne-Sahara dekoloniseerimist, ning eelkõige enesemääramise põhimõtte kohaldamist tänu territooriumi elanike tahte vabale ja moonutamata väljendamisele.
- 9 Lääne-Sahara olukord halvenes 1975. aasta sügisel. Leides, et „kõik“ on tunnustanud, et Lääne-Sahara kuulub Marokole ja et marokolastel jääb veel vaid „oma territoorium hõivata“, kutsus Maroko kuningas kõnes, mille ta pidas samal päeval, kui avalikustati Rahvusvahelise Kohtu eespool nimetatud aramus, üles korraldama „rahumeelset sissemarssi“ Lääne-Saharasse 350 000 inimese osavõtul.
- 10 ÜRO Julgeolekunõukogu (edaspidi „Julgeolekunõukogu“) pani asjaomastele pooltele ja huvitatud isikutele südamele, et nad ilmutaksid vaoshoitust ja mõõdukust, ning väljendas muret tõsise olukorra pärast selles piirkonnas oma kolmes resolutsioonis Lääne-Sahara kohta, nimelt 22. oktoobri 1975. aasta resolutsioonis 377 (1975), 2. novembri 1975. aasta resolutsioonis 379 (1975) ja 6. novembri 1975. aasta resolutsioonis 380 (1975). Viimases resolutsioonis avaldas ta kahetsust selle sissemarsi elluviimise üle, mille Maroko kuningas oli välja kuulutanud, ning palus Maroko Kuningriigil kõik selles sissemarsis osalejad Lääne-Sahara territooriumilt viivitamatult ära tuua.
- 11 Hispaania Kuningriik, Maroko Kuningriik ja Mauritaania Islamivabariik allkirjastasid 14. novembril 1975 Madridis (Hispaania) põhimõttelise deklaratsiooni Lääne-Sahara kohta (Madridi lepingud). Selles deklaratsioonis kordas Hispaania Kuningriik, et ta on otsustanud Lääne-Sahara dekoloniseerida. Lisaks lepiti kokku, et Hispaania Kuningriigi volitused ja kohustused Lääne-Sahara haldusvõimuna lähevad üle ajutisele kolmepoolsele haldusasutusele.
- 12 Hispaania Kuningriik teatas 26. veebruaril 1976 ÜRO peasekretärile, et alates sellest kuupäevast teeb ta lõpu oma kohalolekule Lääne-Sahara territooriumil ning et ta loeb ennast nüüd vabastatuks igasugusest rahvusvahelisest kohustusest seda hallata. Vahepeal puhkes Maroko Kuningriigi, Mauritaania Islamivabariigi ja Polisario Rinde vahel Lääne-Saharas relvastatud konflikt.
- 13 Maroko Kuningriik ja Mauritaania Islamivabariik allkirjastasid 14. aprillil 1976 lepingu omavahelise piiri tõmbamise kohta, mille järgi jaotasid nad Lääne-Sahara territooriumi omavahel ära. Mauritaania Islamivabariik lahkus 1979. aasta augustis enda ja Polisario Rinde vahel sõlmitud rahulepingu kohaselt siiski Lääne-Sahara territooriumilt. Selle taandumise tulemusena laiendas Maroko oma okupatsiooni Mauritaaniast vabaks jäänud territooriumile.
- 14 ÜRO Peaassamblee kinnitas oma 21. novembri 1979. aasta resolutsioonis 34/37 Lääne-Sahara küsimuse kohta uuesti „Lääne-Sahara rahva võõrandamatut õigust enesemääramisele ja iseseisvusele“ ning väljendas heameelt rahulepingu üle, mille Mauritaania Islamivabariik ja Polisario Rinne olid sõlminud (punkt 13 eespool). Ta avaldas ka sügavat kahetsust „olukorra halvenemise üle seetõttu, et Lääne-Sahara on endiselt Maroko poolt okupeeritud, ning selle okupatsiooni laiendamise üle hiljuti Mauritaaniast vabaksjäänud territooriumile“. Ta palus Maroko Kuningriigil anda samuti oma panus rahu tagamise ning soovitas sel eesmärgil, et Polisario Rinne, „mis esindab Lääne-Sahara rahvast, osaleks täiel määral Lääne-Sahara küsimusele õiglase, kestva ja lõpliku poliitilise lahenduse otsimises“.
- 15 Relvastatud konflikt Polisario Rinde ja Maroko Kuningriigi vahel jätkus. 30. augustil 1988 nõustusid mõlemad pooled siiski põhimõtteliselt lahendustepanekutega, mille oli esitanud eelkõige ÜRO peasekretär. See kava põhines konfliktipoolte relvarahul ja nägi ette üleminekuperioodi, mis pidi

võimaldama korraldada ÜRO kontrolli all enesemääramisreferendumi. Julgeolekunõukogu moodustas oma 29. aprilli 1991. aasta resolutsiooniga 690 (1991) Lääne-Sahara olukorra kohta oma kontrolli all ÜRO missiooni referendumi korraldamiseks Lääne-Saharas (MINURSO). Pärast MINURSO laialipaigutamist järgiti üldiselt Maroko Kuningriigi ja Polisario Rinde vahelist relvarahu, kuid referendumit veel ei korraldatud, kuigi vastavad pingutused ja läbirääkimised nende kahe asjast huvitatud poole vahel jätkuvad.

- 16 Praegu kontrollib suurt osa Lääne-Sahara territooriumist Maroko Kuningriik, samas kui Polisario Rinne kontrollib väiksemat osa territooriumi idaosas – osa, mis on väga hõredalt asustatud. Territoorium, mida kontrollib Polisario Rinne, on territooriumist, mida kontrollib Maroko Kuningriik, eraldatud viimase ehitatud liivavalliga, mida valvab Maroko sõjavägi. Suur hulk Lääne-Saharast pärit põgenikke elab laagrites, mida haldab Polisario Rinne ja mis asetsevad Alžeeria territooriumil Lääne-Sahara lähedal.

Vaidlustatud otsus ja vaidluse taust

- 17 Euroopa – Vahemere piirkonna assotsiatsioonileping ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel (EÜT 2000, L 70, lk 2; ELT eriväljaanne 11/33, lk 175; edaspidi „Marokoga sõlmitud assotsiatsioonileping“) sõlmiti Brüsselis 26. veebruaril 1996.
- 18 Selle artikli 1 kohaselt luuakse sellega assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse (nimetatud Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingus koos „ühendus“) ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel. Marokoga sõlmitud assotsiatsioonileping on jaotatud kaheksaks jaotiseks, mis käsitlevad kaupade vaba liikumist, asutamisõigust, teenuseid, „makseid, kapitali, konkurentsi ja muid majandust käsitlevaid sätteid“, majanduskoostööd, sotsiaal- ja kultuurikoostööd, rahanduskoostööd ning lõpuks sisaldavad institutsioonilisi, üld- ja lõppsätteid. Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingus on ka seitse lisa, millest kuues esimeses on loetletud tooted, mida on silmas peetud artiklite 10, 11 ja 12 (mis kõik paiknevad kaupade vaba liikumist käsitlevas jaotises) teatavates sätetes, samas kui seitsmes lisa käsitleb intellektuaal-, tööstus- ja kaubandusomandit. Ka on Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingule lisatud viis protokollid, mis käsitlevad vastavalt korda, mida kohaldatakse Marokost pärit põllumajandustoodete impordi suhtes ühendusse; korda, mida kohaldatakse Marokost pärit kalandustoodete suhtes ühendusse; korda, mida kohaldatakse ühendusest pärit põllumajandustoodete impordi suhtes Marokosse; mõiste „päritolustaatusega tooted“ määratlust ja halduskoostöö meetodeid ning lõpuks vastastikust abi tolli valdkonnas haldusasutuste vahel. Protokollidel 1, 4 ja 5 on ka endal lisad ning mõiste „päritolustaatusega tooted“ määratlust käsitlevad protokollid 4 lisad on väga mahukad.
- 19 Marokoga sõlmitud assotsiatsioonileping, selle protokollid ja lisad ning lõppaktile lisatud deklaratsioonid ja kirjavahetused kiideti Euroopa Ühenduse ja Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse nimel heaks nõukogu ja komisjoni 24. jaanuari 2000. aasta otsusega 2000/204/EÜ, ESTÜ Euroopa-Vahemere piirkonna assotsiatsioonilepingu sõlmimise kohta ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel (EÜT L 70, lk 1; ELT eriväljaanne 11/33, lk 175).
- 20 Nõukogu 8. märtsi 2012. aasta otsuse 2012/497/EL Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahelise kirjavahetuse vormis lepingu (milles käsitletakse põllumajandustoodete, töödeldud põllumajandustoodete, kala ja kalandustoodetega seotud vastastikuseid liberaliseerimismeetmeid, millega asendatakse Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel) protokollid nr 1, 2 ja 3 ning nende lisad ja millega muudetakse kõnealust assotsiatsioonilepingut) sõlmimise kohta (ELT L 241, lk 2; edaspidi „vaidlustatud otsus“) kohaselt kiitis Euroopa Liidu

Nõukogu Euroopa Liidu nimel heaks kirjavahetuse vormis lepingu liidu ja Maroko Kuningriigi vahel vastastikuste liberaliseerimismeetmete kohta, millega asendati protokollid 1, 2 ja 3 ning nende lisad ning muudeti Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingut.

- 21 Vaidlustatud otsusega heaks kiidetud lepingu tekstiga, mis avaldati Euroopa Liidu Teatajas, tunnistati kehtetuks Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingu artikkel 10, mis asub selle kaupade vaba liikumist käsitlevas II jaotises, ning muudeti sama jaotise artikleid 7, 15, 17 ja 18 ning samuti selles jaotises paikneva II peatüki pealkirja. Lisaks asendati vaidlustatud otsusega heaks kiidetud lepinguga Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingu protokollide 1–3 tekst.

Menetlus ja poolte nõuded

- 22 Hageja esitas hagiavaldusega, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 19. novembril 2012, käesoleva hagi. Vastuseks puuduste kõrvaldamise nõudele esitas hageja eelkõige 2. ja 31. jaanuaril 2013 tõendid selle kohta, et tema advokaadile antud volikirja oli koostanud isik, kellel on õigus Polisario Rinde nimel tegutseda, ning esitas samuti viimati nimetatu põhikirja.
- 23 Pärast seda, kui nõukogu oli esitanud 16. aprillil 2013 kostja vastuse, palus Üldkohus hagejal menetlust korraldava meetme raames vastata mõnele küsimusele. Üldkohus palus sealjuures viimasel näidata koos tõendavate dokumentidega ära, kas ta on asutatud juriidilise isikuna mõne rahvusvaheliselt tunnustatud riigi õiguse alusel. Lisaks palus Üldkohus tal esitada oma seisukohad argumentide kohta, mille nõukogu esitas oma kostja vastuses ja mille kohaselt tuleb hagi jätta vastuvõetamatusesse tõttu läbi vaatamata.
- 24 Hageja vastas Üldkohtu küsimustele dokumendiga, mis esitati Üldkohtu kantseleisse 26. septembril 2013.
- 25 Üldkohtu kaheksanda koja presidendi 6. novembri 2013. aasta määrusega lubati Euroopa Komisjonil astuda menetlusse nõukogu nõuete toetuseks. Komisjon esitas oma menetlusse astuja seisukohad 17. detsembril 2013. Nõukogu ja hageja esitasid oma seisukohad nende seisukohtade kohta vastavalt 24. jaanuaril ja 20. veebruaril 2014.
- 26 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Üldkohus (kaheksas koda) avada menetluse suulise osa. Ta palus menetlust korraldavate meetmetega nõukogul ja komisjonil vastata ühele küsimusele. Pooled vastasid määratud tähtaja jooksul.
- 27 Hageja palus Üldkohtu kantseleisse 2. juunil 2015 saabunud dokumendiga luba esitada kohtutoimikusse kolm dokumenti, mida varem ei olnud esitatud ja mida ta pidas vaidluse lahendamise seisukohast asjakohaseks. Üldkohtu kaheksanda koja president otsustas 12. juuni 2015. aasta otsusega lisada selle taotluse ja sellele lisatud dokumendid kohtuasja toimikusse.
- 28 Kostja ja menetlusse astuja esitasid oma seisukohad kõnesolevate dokumentide kohta kohtuistungil. Nõukogu väitis sealjuures, et need on esitatud liiga hilja ning et igal juhul ei lisa need vaidlusse ühtegi uut asjaolu. Komisjon omalt poolt väljendas kahtlust, kas need on vaidluse lahendamisel asjakohased.
- 29 Hageja palub tühistada vaidlustatud otsus „ja selle tulemusena kõik rakendusaktid“.
- 30 Kohtuistungil märkis hageja esindaja siiski, et „kõik rakendusaktid“ on hooletusviga ning et hageja nõudeid tuleb mõista nii, et ta palub tühistada üksnes vaidlustatud otsuse. See avaldus kanti kohtuistungil protokollile.
- 31 Lisaks palus hageja oma seisukohtades komisjoni menetlusse astuja seisukohtade kohta eelkõige, et kohtukulud mõistetakse välja nõukogult ja komisjonilt.

- 32 Nõukogu palub Üldkohtul:
- jätta hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata;
  - kui Üldkohus peaks otsustama, et hagi on vastuvõetav, jätta see põhjendamatusse tõttu rahuldamata;
  - mõista kohtukulud välja hagejalt.
- 33 Komisjon toetab nõukogu nõudeid jätta hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata või kui seda ei tehta, põhjendamatusse tõttu rahuldamata ning palub lisaks mõista kohtukulud välja hagejalt.

Vastuvõetavus

Polisario Rinde kohtumenetlusõigus- ja teovõime

- 34 ELTL artikli 263 neljanda lõigu kohaselt võib iga füüsiline või juriidiline isik esimeses ja teises lõigus sätestatud tingimustel esitada hagi temale adresseeritud või teda otseselt ja isiklikult puudutava akti vastu ning üldkohaldatava akti vastu, mis puudutab teda otseselt ega sisalda rakendusmeetmeid.
- 35 Üldkohtu 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 44 lõige 5, mida kohaldati hagiavalduse esitamise ajal, nägi ette:
- „Kui hageja on eraõiguslik juriidiline isik, lisab ta hagiavaldusele:
- a) oma põhikirja või äsjase väljavõtte äriregistrist või mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrist või juriidilise isiku olemasolu tõendava muu dokumendi;
  - b) tõendid selle kohta, et hageja advokaadile on nõuetekohaselt andnud volitused selleks õigustatud isik.“
- 36 Lisaks on 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 44 lõikes 6 ette nähtud, et kui hagiavaldus ei vasta sama artikli lõigetes 3–5 loetletud tingimustele, määrab kohtusekretär hagejale mõistliku tähtaja hagiavalduse puuduste kõrvaldamiseks või viidatud lõigetes nimetatud dokumentide esitamiseks.
- 37 Hageja märgib hagiavalduses, et ta on „ta on rahvusvahelise õiguse subjekt, kellel on rahvusvaheline õigusvõime, mida on rahvusvahelises õiguses rahvuslike vabastusliikumiste puhul tunnustatud“. Ta väidab lisaks – viidates hagiavaldusele lisatud tekstidele –, et „ÜRO, Euroopa Liidu ja Maroko [Kuningriigi] organid on ta tunnustatud Lääne-Sahara rahva esindajaks [...] läbirääkimistel“. Ta lisas, et nii ÜRO Julgeolekunõukogu kui ka Peaassamblee on tunnustanud rahulepingu, mille hageja sõlmis 1979. aasta augustis Mauritaaniaga, kehtivust (vt punkt 13 eespool). Lõpuks mainib ta asjaolu, et Euroopa Parlament palus tal kahes resolutsioonis – nagu ka Maroko Kuningriigil – teha Punase Risti Rahvusvahelise Komitee ja ÜRO-ga täielikult koostööd.
- 38 Hageja ei olnud lisanud oma hagiavaldusele niisuguseid dokumente, nagu on nähtud ette 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 44 lõikes 5. Kui kohtukantselai määras tähtaja hagiavalduse puuduste kõrvaldamiseks, esitas ta oma põhikirja väljavõtteid, oma advokaadile antud volikirja, mille oli välja andnud põhikirjaga selleks volitatud isik, st tema peasekretär, ning viimase ametisse valimist tõendava dokumendi. Ta ei esitanud aga lisadokumente, mis oleksid tõendanud, et tal on õigusvõime.
- 39 Selles olukorras võttiski Üldkohus eespool punktis 23 nimetatud menetlust korraldava meetme.

40 Hageja teatas vastuseks Üldkohtu küsimustele järgmist:

„Polisario Rinnet ei ole asutatud juriidilise isikuna ühegi rahvusvaheliselt tunnustatud või tunnustamata riigi õiguse kohaselt. Polisario Rinne ei saa – nagu ka ükski välisriik või Euroopa Liit ise – rajada oma õiguslikku olemasolu mõne riigi siseriiklikule õigusele.“

41 Ta kinnitas lisaks, et ta on „rahvusvahelise avaliku õiguse subjekt“, ja lisas:

„Polisario Rinne ei pea kuidagi tõendama, et ta on asutatud rahvusvaheliselt tunnustatud riigi siseriikliku õiguse kohaselt. Olles Lääne-Sahara rahva suveräänsuse väljendus, ei saa ta seada oma eksistentsi sõltuvusse selle endise koloniaalvõimu, Hispaania Kuningriigi õiguskorrast, mis rikub kõiki oma rahvusvahelisi kohustusi juba 40 aastat, ja veelgi vähem tema okupeeritud võimust, st Marokost, mis surub oma õiguskorda peale, kasutades ebaseaduslikult relvade abi [...]“

42 Nõukogu väidab, et hageja „ei ole tõendanud, et tal on õigus- ja teovõime, mis võimaldaks tal hagi esitada“. Tema sõnul näib hageja samastavat oma õiguse esindada Lääne-Sahara rahvast õigusvõime olemasoluga rahvusvahelise õiguse mõistes, mis on omane suveräänsetele riikidele. Nõukogu vaidlustab selle, et need kaks mõistet on teineteisega samastatavad ning et hageja võiks samastada riigiga.

43 Nõukogu lisab, et isegi eeldusel, et hagejat on tunnustatud rahvusliku vabastusliikumisena ja et tal on sellena õigusvõime, ei tähenda see automaatselt õigust esitada hagi liidu kohtutele. Nõukogu sõnul annab asjaolu, et ÜRO on tunnustanud hagejat Lääne-Sahara rahva esindajana, talle kõige enam õiguse osaleda ÜRO peetavates Lääne-Sahara staatust käsitlevates läbirääkimistes ja olla nendel läbirääkimistel koos Maroko Kuningriigiga tema suhtluspartner. Sellisena tunnustamine ei anna talle aga *locus standi*'t kohtutes väljaspool ÜRO konteksti, kelle ülesanne ei ole lahendada tema rahvusvahelist konflikti Maroko Kuningriigiga.

44 Komisjon kinnitab, et ta ei vaidlusta seda, et „Polisario Rinne on Lääne-Sahara rahva esindaja, kellena ÜRO Peaassamblee on teda tunnustanud“.

45 Ta lisab siiski:

„Polisario Rinde õigusvõimes võib kahelda. Lääne-Sahara rahva esindajana võib tal olla äärmisel juhul funktsionaalne ja üleminekuõigusvõime.“

46 Võttes kõigepealt arvesse poolte argumente, tuleb täpsustada, et käesoleval juhul ei ole vaja teha kindlaks ei seda, kas Polisario Rinde võib kvalifitseerida „rahvuslikuks vabastusliikumiseks“, ega isegi seda, kas sellest kvalifikatsioonist piisab – eeldusel, et see on õige –, et tagada talle õigusvõime. Üldkohus peab lahendama küsimuse, kas Polisario Rinne võib esitada talle hagi, et paluda tal ELTL artikli 263 neljanda lõigu alusel vaidlustatud otsus tühistada.

47 Seejärel tuleb märkida, et ELTL artikli 263 neljanda lõigu sõnastusest ilmneb, et selle lõigu alusel võivad tühistamishagi esitada ainult füüsilised ja juriidilised isikud. Näiteks jättis Euroopa Liidu Kohus oma 27. novembri 1984. aasta otsuses kohtuasjas *Bensider jt vs. komisjon (50/84, EKL, EU:C:1984:365, punkt 9)* vastuvõetamatuse tõttu hagi läbi vaatamata seetõttu, et selle oli esitanud äriühing, mis ei olnud hagi esitamise hetkeks veel õigusvõimet omandanud.

48 Oma 28. oktoobri 1982. aasta otsuses kohtuasjas *Groupement des Agences de voyages vs. komisjon (135/81, EKL, EU:C:1982:371, punkt 10)* märkis Euroopa Kohus, et mõiste „juriidiline isik“ niisugusena, nagu see esineb ELTL artikli 263 neljandas lõigus, ei lange tingimata kokku mõistetega, mis on omased liikmesriikide erinevatele õiguskordadele. Näiteks kohtuasjas, milles tehti see kohtuotsus, tunnistas Euroopa Kohus vastuvõetavaks hagi, mille oli esitanud „juhuslik ühendus, millesse olid koondunud 10 ühinenud reisibürood, et osaleda hankemenetluses“, komisjoni otsuse peale jätta see ühendus kõrvale. Euroopa Kohus märkis selles küsimuses, et komisjon nõustus ise, et

kõnesoleva ühenduse pakkumus on vastuvõetav, ning jättis ta kõrvale pärast kõikide pakkujate võrdlevat hindamist. Seega ei saanud komisjon Euroopa Kohtu sõnul vaidlustada niisuguse üksuse õigust esitada hagi, kellel ta oli lubanud hankemenetluses osaleda ja kellele ta oli saatnud äraütleva otsuse pärast kõikide pakkujate võrdlevat hindamist (kohtuotsus *Groupement des Agences de voyages vs. komisjon*, eespool viidatud, EU:C:1982:371, punktid 9–12).

- 49 Ka oma 8. oktoobri 1974. aasta otsustes kohtuasjades *Union syndicale – Service public européen jt vs. nõukogu* (175/73, EKL, EU:C:1974:95, punktid 9–17) ning *Syndicat général du personnel des organismes européens vs. komisjon* (18/74, EKL, EU:C:1974:96, punktid 5–13) nimetas Euroopa Kohus teatava hulga asjaolusid, st esiteks asjaolu, et liidu ametnikel on ühinemisõigus ning nad võivad eelkõige kuuluda ametiühingutesse ja kutseorganisatsioonidesse, teiseks asjaolu, et hagejad nendes kahes kohtuasjas olid ametiühingud, kuhu kuulus suur hulk liidu institutsioonide ametnikke ja muid teenistujaid, kolmandaks asjaolu, et nende põhikirjad ja sisemine struktuur olid niisugused, et tagasid neile vajaliku sõltumatuse õigussuhetes vastutavate üksustena tegutsemisel, ning neljandaks asjaolu, et komisjon oli tunnustanud neid oma suhtluspartnerina läbirääkimistes, millest Euroopa Kohus järeldas, et ei saa eitada, et neil on õigus pöörduda liidu kohtute poole, esitades neile tühistamishagi ELTL artikli 263 neljandas lõigus nimetatud tingimusi järgides.
- 50 Lõpuks tuleb ka meenutada, et oma 18. jaanuari 2007. aasta kohtuotsuses *PKK ja KNK vs. nõukogu* (C-229/05 P, EKL, EU:C:2007:32, punktid 109–112) tunnistas Euroopa Kohus vastuvõetavaks tühistamishagi, mille oli esitanud üksus, kelle suhtes oli võetud piiravaid meetmeid terrorismivastase võitluse raames, tõstatamata üldse küsimustki, kas sellel üksusel on õigusvõime. Meenutades kohtupraktikat, mille kohaselt on liit õigusel rajanev liit, märkis Euroopa Kohus, et kui liidu seadusandja leidis, et kõnesolev üksus tegutseb edasi piisaval määral, et tema suhtes saaks võtta kõnesolevaid piiravaid meetmeid, on ühetaolisusest ja õiglusest lähtuvalt vaja nentida, et see üksus on tegutsenud edasi piisavalt selleks, et seda meedet vaidlustada. Igasuguse muu järelduse tulemuseks oleks olukord, kus organisatsioon võib olla kantud asjassepuutuvasse loetellu, ilma et ta saaks loetellu kandmise peale hagi esitada.
- 51 Kui eespool viidatud kohtupraktika näitab, et liidu kohtud võivad aktsepteerida, et nende poole pöördumiseks on kohtumenetlusõigus- ja teovõime üksusel, millel ei ole samasugust õigus- ja teovõimet nagu õigus- ja teovõime, mille annab liikmesriigi või kolmanda riigi õigus, või isegi üksus, millel ei ole sellest õigusest lähtudes juriidilise isiku staatust, tuleb siiski märkida, et oma 14. novembri 1963. aasta kohtumääruses *Lassalle vs. parlament* (15/63, EU:C:1963:47, lk 97 ja 100) märkis Euroopa Kohus, et asjaolud, mis on liidu kohtutes kohtumenetlusõiguse- ja teovõime aluseks, on eelkõige sõltumatus ja vastutus – isegi kui need on piiratud –, ning ta jättis rahuldamata menetlusse astumise taotluse, mille oli esitanud parlamendi personalikomitee, mis Euroopa Kohtu sõnul ei vastanud nendele kriteeriumidele. See kaalutlus peegeldub ka eespool punktis 49 viidatud kohtupraktikas, sest see selgitab Euroopa Kohtu tuvastatud, et kõnesolevates kohtuasjades hagit esitanud ametiühingute põhikirjad ja nende sisemine struktuur tagavad neile vajaliku sõltumatuse, et tegutseda õigussuhetes vastutavate üksustena.
- 52 Selle kohtupraktika põhjal tuleb järeldada, et teatavatel erijuhtudel võib üksust, millel ei ole õigusvõimet liikmesriigi või kolmanda riigi õigusest lähtudes, pidada siiski „juriidiliseks isikuks“ ELTL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses ning tal võib lubada esitada tühistamishagi selle õigusnormi alusel (vt selle kohta kohtuotsused *Groupement des Agences de voyages vs. komisjon*, punkt 48 eespool, EU:C:1982:371, punktid 9–12, ning *PKK ja KNK vs. nõukogu*, punkt 50 eespool, EU:C:2007:32, punktid 109–112). Nii on see eelkõige siis, kui liit ja selle institutsioonid käsivad asjaomast üksust nende aktides ja tegevuses nagu eraldi subjekti, kellel võivad olla talle omased õigused, või kellele võib panna kohustusi või kelle suhtes võib kohaldada piiranguid.

- 53 See eeldab siiski, et asjaomasel üksusel on põhikiri ja sisemine struktuur, mis tagavad talle vajaliku sõltumatus, et tegutseda õigussuhetes vastutava üksusena (vt selle kohta kohtumäärus Lassalle *vs.* parlament, punkt 51 eespool, EU:C:1963:47, lk 100; kohtuotsused Union syndicale – Service public européen jt *vs.* nõukogu, punkt 49 eespool, EU:C:1974:95, punktid 9–17, ning Syndicat général du personnel des organismes européens *vs.* komisjon, punkt 49 eespool, EU:C:1974:96, punktid 5–13).
- 54 Käesoleval juhul tuleb tõdeda, et Polisario Rinde puhul on eespool punktis 53 nimetatud tingimused täidetud. Tal on oma põhikiri, mille ära kirja ta on esitanud, ja kindel sisemine struktuur, mis hõlmab eelkõige peasekretäri, kes andis oma nõustajale volituse esitada käesolev hagi. Kõigi eelduste kohaselt võimaldab see struktuur tal tegutseda õigussuhetes vastutava üksusena ning seda enam, et ta osales – nagu näitavad erinevad tekstid, millele ta viitab – läbirääkimistes ÜRO egiidi all ja isegi allkirjastas rahulepingu rahvusvaheliselt tunnustatud riigi, st Mauritania Islamivabariigiga.
- 55 Mis puudutab eespool punktis 52 esitatud kaalutlusi, siis mõistagi ei ole Polisario Rinde kohta antud samasuguseid liidu või selle institutsioonide akte, millega oli tegemist kohtuasjades, milles tehti kohtuotsused Groupement des Agences de voyages *vs.* komisjon, punkt 48 eespool (EU:C:1982:371), ning PKK ja KNK *vs.* nõukogu, punkt 50 eespool (EU:C:2007:32). Need kaks parlamendi resolutsiooni, millele ta tugineb (vt punkt 37 eespool), on teist laadi ning need ei tekita – vähemalt mitte talle – siduvaid õiguslikke tagajärgi.
- 56 Sellegipoolest on Lääne-Sahara – nagu ilmneb eespool punktides 1–16 kokkuvõtlikult esitatud teabest – territoorium, mille rahvusvaheline staatus on praegu määratlemata. Sellele pretendeerivad nii Maroko Kuningriik kui ka hageja ning ÜRO näeb juba kaua aega vaeva, et see konflikt laheneks rahumeelselt. Nagu ilmneb nõukogu ja komisjoni menetlusdokumentidest, hoiduvad nii liit kui ka selle liikmesriigid igasugusest sekkumisest ja seisukohavõtust selles konfliktis ning kui konflikt lahendatakse, aktsepteerivad igasugust lahendust, mis vastavalt rahvusvahelisele õigusele ÜRO egiidi all tehakse. Komisjon lisab selle kohta, et ta toetab ÜRO peasekretäri jõupingutusi leida õiglane, kestev ja vastastikku aktsepteeritav poliitiline lahendus, mis teeks võimalikuks Lääne-Sahara rahva enesemääramise. Ta jätkab, et „[s]eniks jääb Lääne-Sahara mitteautonoomseks territooriumiks, mida *de facto* haldab Maroko Kuningriik“.
- 57 Esiteks tuleb seega tõdeda, et hageja on üks osapooltest konfliktis, mis puudutab selle mitteautonoomse territooriumi saatus, ning et selle konflikti poolena on teda sellega seotud tekstides nimeliselt mainitud, sealhulgas eespool punktis 37 viidatud parlamendi resolutsioonides.
- 58 Teiseks tuleb ka tõdeda, et praegu on Polisario Rindel võimatu olla Lääne-Sahara õiguse alusel ametlikult juriidiline isik, sest seda õigust veel ei eksisteeri. Kuigi on õige, et Maroko Kuningriik haldab – nagu märgib komisjon – *de facto* peaaegu kogu Lääne-Sahara territooriumi, on tegemist faktilise olukorraga, mille vastu Polisario Rinne on ning mis ongi tekitanud tema ja Maroko Kuningriigi vahel oleva konflikti, mida ÜRO püüab lahendada. Polisario Rindel on kahtlemata võimalik moodustada endast juriidiline isik kolmanda riigi õiguse järgi, kuid temalt ei saa samas nõuda, et ta seda teeks.
- 59 Kolmandaks ja viimaseks tuleb meenutada, et nõukogu ja komisjon tunnistavad isegi, et Lääne-Sahara rahvusvahelist staatust ja õiguslikku olukorda iseloomustavad eespool punktis 58 nimetatud eripärad, ning arvavad, et selle territooriumi lõplik staatus ja seega selle suhtes kohaldatav õigus tuleb kindlaks määrata rahuprotsessi raames ÜRO egiidi all. ÜRO aga just ongi see, kes leiab, et Polisario Rinne on selle protsessi peamine osatäitja.
- 60 Võttes arvesse neid väga erilisi asjaolusid, tuleb teha järeldus, et Polisario Rinnet on vaja pidada „juriidiliseks isikuks“ ELTL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses ning et ta võib esitada liidu kohtule tühistamishagi, isegi kui ta ei ole juriidiline isik mõne liikmesriigi või kolmanda riigi õiguse kohaselt. Nagu eespool märgitud, saab ta see olla ainult vastavalt Lääne-Sahara õigusele, kuid Lääne-Sahara ei ole praegu siiski riik, mida liit ja selle liikmesriigid tunnustaksid, ning tal ei ole oma õigust.

Kas vaidlustatud otsus puudutab Polisario Rinnet otseselt ja isiklikult?

- 61 Hageja väidab, et vaidlustatud otsus puudutab teda isiklikult „tema õiguslike omaduste tõttu, mis teda teistest eristavad, sest ta on ÜRO ja liidu poolt tunnustatud Lääne-Sahara rahva õiguspärane esindaja“. Ta lisab, et ta „on ainus, kellel on õigus esindada rahvast, kes elab“ Lääne-Sahara territooriumil.
- 62 Ta lisab, et vaidlustatud otsus „avaldab otsesest mõju Lääne-Sahara rahva õiguslikule olukorrale, sest see ei jäta liikmesriikidele mingit kaalutusõigust, kas kohaldada“ selles osundatud lepingut või mitte. Hageja sõnul ei ole liikmesriikidel selle lepingu elluviimiseks vaja võtta rakendusmeetmeid ning iga liikmesriik, Maroko Kuningriik ja iga ettevõtja võib tugineda vaidlustatud otsuse vahetule õigusmõjule.
- 63 Nõukogu, keda toetab komisjon, vaidlustab selle, et vaidlustatud otsus puudutab hagejat otseselt ja isiklikult.
- 64 Mis puudutab küsimust, kas vaidlustatud otsus puudutab hagejat otseselt, siis väidab nõukogu, et on raske mõista, kuidas saaks vaidlustatud otsus, mis käsitleb rahvusvahelise lepingu sõlmimist liidu ja Maroko Kuningriigi vahel, avaldada otsesest mõju hageja õiguslikule olukorrale. Tema arvates ei saa see otsus juba oma laadilt luua õiguslikke tagajärgi kolmandate isikute suhtes, sest sellega on ainult liidu nimel heaks kiidetud rahvusvaheline leping. See loob õiguslikke tagajärgi üksnes liidule ja tema institutsioonidele, mitte kolmandatele isikutele.
- 65 Küsimuses, kas vaidlustatud otsus puudutab hagejat isiklikult, väidab nõukogu, et vaidlustatud otsuse eesmärk on sõlmida leping Maroko Kuningriigi ja liidu vahel ning et see puudutab isiklikult ainult neid kahte isikut.
- 66 Ta lisab, et konflikt hageja ja Maroko Kuningriigi vahel ei ole seotud vaidlustatud otsusega ning selle otsuse kohaselt sõlmitud leping ei mõjuta seda konflikti kuidagi.
- 67 Tuleb meenutada, et ELTL artikli 263 neljandas lõigus on ette nähtud kaks juhtumit, mil füüsilisele või juriidilisele isikule on antud õigus esitada hagi akti peale, mille adressaat ta ei ole. Esiteks võib hagi esitada tingimusel, et see akt puudutab isikut otseselt ja isiklikult. Teiseks võib nimetatud isik esitada hagi üldkohaldatava akti peale, mis ei sisalda rakendusmeetmeid, kui see akt puudutab teda otseselt [edaspidi kasutatakse ELTL artikli 263 kontekstis teiste keeleversioonide põhjal läbivalt sõna „sisaldama“ asemel sõna „vajama“] (kohtuotsused, 19.12.2013, Telefónica vs. komisjon, C-274/12 P, EKL, EU:C:2013:852, punkt 19, ja 27.2.2014, Stichting Woonlinie jt vs. komisjon, C-133/12 P, EKL, EU:C:2014:105, punkt 31).
- 68 Kohtupraktika kohaselt tuleb mõistet „üldkohaldatav akt“ ELTL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses mõista nii, et see hõlmab üldakte, kuid ei hõlma seadusandlike akte (kohtuotsus, 3.10.2013, Inuit Tapiriit Kanatami jt vs. parlament ja nõukogu, C-583/11 P, EKL, EU:C:2013:625, punktid 60 ja 61).
- 69 Erinevus seadusandliku akti ja üldkohaldatava akti vahel sõltub EL toimimise lepingu kohaselt sellest, kas akti vastuvõtmisel kohaldati seadusandlikku menetlust või mitte (kohtuotsus, 6.9.2011, Inuit Tapiriit Kanatami jt vs. parlament ja nõukogu, T-18/10, EKL, EU:T:2011:419, punkt 65).
- 70 Selles küsimuses tuleb meenutada, et ELTL artikli 289 lõikes 3 on täpsustatud, et seadusandliku menetluse teel vastuvõetud õigusaktid on seadusandlikud aktid. Eristatakse seadusandlikku tavamenetlust, mis – nagu on meenutatud ELTL artikli 289 lõike 1 teises lauses – on määratletud ELTL artiklis 294, ning seadusandlike erimenetlusi. Selle kohta on ELTL artikli 289 lõikes 2 sätestatud, et aluslepingutes sätestatud erijuhtudel moodustab muu hulgas otsuse vastuvõtmine nõukogu poolt Euroopa Parlamendi osavõtul seadusandliku erimenetluse.

- 71 Käesoleval juhul tehti vaidlustatud otsus – nagu ilmneb selle preambulist – ELTL artikli 218 lõike 6 punktis a kindlaks määratud menetluse kohaselt, mis näeb ette, et nõukogu võtab läbirääkija, st käsitletaval juhul komisjoni ettepaneku põhjal vastu otsuse lepingu sõlmimise kohta pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist. See menetlus vastab ELTL artikli 289 lõikes 2 kindlaks määratud kriteeriumidele ja kujutab endast seega seadusandlikku erimenetlust.
- 72 Sellest järeldub, et vaidlustatud otsus on seadusandlik akt ega kujuta endast seega üldkohaldatavat akti. Käesoleval juhul on seega tegemist esimesega eespool punktis 67 kirjeldatud kahest juhtumist. Niisiis – ja arvestades, et vaidlustatud otsus ei ole adresseeritud hagejale – on selleks, et käesolev hagi oleks vastuvõetav, tarvis tõendada, et see otsus puudutab teda otseselt ja isiklikult.
- 73 Selle küsimuse analüüsimisel tuleb teha kindlaks, kas lepingut, mille sõlmimine vaidlustatud otsusega heaks kiideti, kohaldatakse või ei kohaldata Lääne-Sahara territooriumi suhtes, st kas vaidlustatud akt võib puudutada hagejat otseselt ja isiklikult, sest ta on kõnesoleva territooriumi saatuse otsustamise protsessi kaasatud osapool (vt punkt 57 eespool) ja ta väidab, et ta on Lääne-Sahara rahva õiguspärane esindaja (vt punkt 61 eespool).
- 74 Selles küsimuses kinnitavad nõukogu ja komisjon, et Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingu artikli 94 järgi kohaldatakse lepingut Maroko Kuningriigi territooriumi suhtes. Et selles lepingus ei ole määratletud Maroko Kuningriigi territooriumi, ei otsusta Marokoga sõlmitud assotsiatsioonileping juba ette ära Lääne-Sahara õiguslikku staatust ega too kaasa mingisugust nende õiguste formaalset tunnustamist, mida Maroko Kuningriik endale seoses selle territooriumiga nõuab. Vaidlustatud otsuse ega sellega heaks kiidetud lepingu mitte üheski sättes ei ole nähtud ette, et viimase kohaldamisala laieneb ka Lääne-Saharale.
- 75 Komisjon meenutab selles küsimuses ÜRO Peaassamblee 24. oktoobri 1970. aasta resolutsiooniga 2625 (XXV) heaks kiidetud deklaratsiooni rahvusvahelise õiguse põhimõtete kohta, mis puudutavad sõbralikke suhteid ja koostööd riikide vahel vastavalt ÜRO põhikirjale – deklaratsiooni, mille kohaselt „[o]n koloonia territooriumil või muul mitteautonoomsel territooriumil vastavalt [ÜRO] põhikirjale seda haldava riigi territooriumi staatusest eraldi ja erinev staatus“ ning „see põhikirjale vastav eraldi ja erinev staatus eksisteerib nii kaua, kui mitteautonoomse koloonia või territooriumi rahvas ei kasuta oma õigust enesemääramisele vastavalt [ÜRO] põhikirjale ning konkreetsemalt selle eesmärkidele ja põhimõtetele“. Sellest tuleneb komisjoni sõnul, et mitteautonoomne territoorium ei ole osa teda haldavast riigist, vaid tal on rahvusvahelisest õigusest lähtudes eraldi staatus. Rahvusvahelisi lepinguid, mille on sõlminud mitteautonoomset territooriumi haldav riik, ei kohaldata selle territooriumi suhtes, v.a nende sõnaselge laiendamise korral. Komisjon väidab seega, et kuna käsitletaval juhul ei ole Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingut niimoodi laiendatud, kohaldatakse seda ainult toodete suhtes, mis on pärit Maroko Kuningriigist – riigist, mille hulka ei kuulu rahvusvahelise õiguse kohaselt Lääne-Sahara.
- 76 Polisario Rinne väidab vastu, et Maroko Kuningriik ei halda Lääne-Saharat ÜRO põhikirja artikli 73 kohaselt, vaid on selle sõjaliselt okupeerinud. ÜRO silmis on riik, mis Lääne-Saharat haldab, endiselt Hispaania Kuningriik. Maroko Kuningriik on okupatsioonivõim rahvusvahelise humanitaarõiguse tähenduses.
- 77 Polisario Rinne lisab, et Maroko Kuningriik kohaldab Lääne-Sahara suhtes liiduga sõlmitud lepinguid, sh Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingut. See on väga hästi teada nii nõukogule kui ka komisjonile. Polisario Rinne esitab selle väite kinnituseks mitu asjaolu.
- 78 Esiteks viitab ta ühisele vastusele, mille andis liidu välis- ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, komisjoni asepresident Catherine Ashton komisjoni nimel kirjalikult vastatavatele küsimustele, mille olid esitanud parlamendiliikmed ja mis kandsid viitenumbreid E-001004/11, P-001023/11 ja E-002315/11 (ELT 2011, C 286 E, lk 1).

- 79 Teiseks väidab ta, nagu näitavad mitu dokumenti, mis on kättesaadavad komisjoni tervise ja toiduohutuse peadirektoraadi veebisaidil, et selle peadirektoraadi haldusalasse kuuluv toidu- ja veterinaaramet on pärast Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingu sõlmimist teinud mitu visiiti Lääne-Saharasse, et veenduda, kas Maroko ametiasutused järgivad liidu kehtestatud sanitaarnorme.
- 80 Kolmandaks väidab ta, et Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingu raames heaks kiidetud Maroko eksportijate nimekirja, mis on avaldatud komisjoni veebisaidil, kuulub kokku 140 ettevõtjat, mis asuvad Lääne-Saharas.
- 81 Kui nõukogul paluti menetlust korraldava meetme raames esitada oma seisukohad Polisario Rinde eespool esitatud väidete kohta, märkis ta, et ta toetab täielikult ÜRO jõupingutusi leida stabiilne ja kestev lahendus Lääne-Sahara küsimusele ning et ükski liidu institutsioon ei ole kunagi ei *de facto* ega *de iure* tunnustanud mitte mingit Maroko ülemvõimu Lääne-Sahara territooriumil.
- 82 Nõukogu sõnul ei saa liidu institutsioonid siiski ignoreerida tegelikkust, st asjaolu, et Maroko Kuningriik on riik, mis Lääne-Saharat *de facto* haldab. Lääne-Sahara territooriumi puhul tähendab see niisiis, et liit peab pöörduma Maroko ametiasutuste – ainsate asutuste poole, mis võivad lepingu sätteid sellel territooriumil ellu viia, järgides Lääne-Sahara rahva huve ja õigusi. See asjaolu ei too ei *de facto* ega *de iure* kaasa mingit Maroko Kuningriigi ülemvõimu tunnustamist Lääne-Sahara territooriumil.
- 83 Komisjon märkis omalt poolt samas kontekstis eelkõige, et ühine vastus kirjalikult vastatavatele küsimustele, mille on esitanud parlamendiliikmed ja mis kannavad viitenumbreid E-1004/11, P-1023/11 ja E-2315/11, näitas, et Lääne-Sahara ekspordi suhtes kohaldatakse *de facto* (mitte *de iure*) kaubanduslikke soodustusi, ning meenutas Maroko Kuningriigi kui mitteautonoomset territooriumi „faktiliselt [haldava] riigi“ kohustusi. Komisjoni sõnul ei ole siin võimalik näha mingit Lääne-Sahara Maroko Kuningriigi poolt annekteerimise ega Maroko ülemvõimu sellel territooriumil tunnustamist.
- 84 Eespool punktis 79 nimetatud dokumentide kohta märkis komisjon, et tegemist on tema toidu- ja veterinaarameti puhtalt tehnilist laadi suhetega. Ta lisas, et niisugused sanitaarinspekterimised on vajalikud iga toote puhul, mis on mõeldud importimiseks liitu, ükskõik kas selle suhtes kohaldatakse assotsiatsioonilepingut või mitte. Kui neid ei ole tehtud, ei saa ühtegi toodet kõnesolevalt territooriumilt liitu importida; see ei ole aga kohalike elanike huvidega kooskõlas. Asjaolu, et nendes suhetes on Maroko ametiasutus kvalifitseeritud „pädevaks ametiasutuseks“, peegeldab ainult Maroko Kuningriigi kui Lääne-Saharat faktiliselt haldava riigi staatust ega tähenda sugugi, et oleks tunnustatud tema ülemvõimu.
- 85 Komisjoni arvates ei saa – kui just ei soovita välistada igasugust ekspordi Lääne-Saharast – Polisario Rinne ka tõsiselt väita, et Lääne-Sahara rahvatervise valdkonnas peaks toidu- ja veterinaarameti ainus suhtluspartner olema tema. Polisario Rindel ei ole mingit tegelikku võimu asjaomasel territooriumil ja ta ei suuda tagada, et ekspord vastab rahvatervise alal kehtivatele nõuetele.
- 86 Lõpuks kinnitas komisjon sisuliselt, et eespool punktis 80 mainitud heakskiidetud eksportijate nimekirjas on Lääne-Saharas asuvaid ettevõtjaid. Ta märkis siiski, et „lihtsuse huvides“ on selles nimekirjas piirkondadele viidatud nii, nagu Maroko Kuningriik on need kindlaks määranud, ilma et see annaks märku mingist annekteerimise tunnustamisest.
- 87 Lisaks märkisid nii nõukogu kui ka komisjon kohtuistungil vastuseks Üldkohtu küsimusele, et vaidlustatud otsuses osundatud lepingut kohaldatakse *de facto* Lääne-Sahara territooriumi suhtes. See avaldus kanti kohtuistungil protokollis.
- 88 Tuleb märkida, et eespool punktis 73 tõstatatud küsimus eeldab kokkuvõttes vaidlustatud otsusega heaks kiidetud lepingu tõlgendamist.

- 89 Selles küsimuses tuleb kõigepealt meenutada, et nõukogu poolt vastavalt ELTL artiklitele 217 ja 218 kolmanda riigiga sõlmitud leping kujutab endast liidu jaoks liidu institutsiooni õigusakti ELTL artikli 267 esimese lõigu punkti b tähenduses, et alates hetkest, kui sarnane leping jõustub, moodustavad selle sätted liidu õiguskorra lahutamatu osa ja et selle õiguskorra raames on Euroopa Kohus pädev seda lepingut tõlgendama (vt selle kohta kohtuotsus, 25.2.2010, Brita, C-386/08, EKL, EU:C:2010:91, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 90 Vaidlustatud otsuses osundatud lepingut, mis on sõlmitud kahe rahvusvahelise avaliku õiguse subjekti vahel, reguleerib lisaks rahvusvaheline õigus ja tõlgendamise seisukohalt täpsemalt rahvusvaheline lepinguõigus (vt selle kohta kohtuotsus Brita, punkt 89 eespool, EU:C:2010:91, punkt 39).
- 91 Rahvusvaheline lepinguõigus on sisuliselt kodifitseeritud 23. mai 1969. aasta rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioonis (*Recueil des traités des Nations unies*, kd 1155, lk 331) (edaspidi „Viini konventsioon“).
- 92 Viini konventsioonis sätestatud õigusnorme kohaldatakse niisuguse lepingu suhtes, nagu vaidlustatud otsuses osundatud leping, mille on sõlminud riik ja rahvusvaheline organisatsioon, sest need õigusnormid on üldise rahvusvahelise tavaõiguse väljendus (vt selle kohta kohtuotsus Brita, punkt 89 eespool, EU:C:2010:91, punkt 41). Järelikult tuleb vaidlustatud otsuses osundatud lepingut tõlgendada nendest õigusnormidest lähtudes.
- 93 Ka on Euroopa Kohus juba otsustanud, et kuigi Viini konventsioon ei ole liidule ega kõigile liikmesriikidele siduv, peegeldavad mitu selle konventsiooni sätet rahvusvahelise tavaõiguse reegleid, mis iseenesest on liidu institutsioonidele siduvad ja moodustavad osa liidu õiguskorrast (vt kohtuotsus Brita, punkt 89 eespool, EU:C:2010:91, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 94 Viini konventsiooni artikli 31 kohaselt tõlgendatakse lepingut heas usus, andes lepingus kasutatud mõistetele konteksti arvestades tavatähenduse ning lähtudes lepingu mõttest ja eesmärgist. Seejuures tuleb rõõbiti kontekstiga arvesse võtta ka rahvusvahelise õiguse asjaomaseid norme, mida kohaldatakse osalisriikide suhetes.
- 95 Kohtuotsuses Brita, punkt 89 eespool (EU:C:2010:91, punktid 44–53), leidis Euroopa Kohus kõigepealt, et liidu ja Iisraeli riigi vahel sõlmitud assotsiatsioonilepingut, mida kohaldatakse selle enda kohaselt „Iisraeli riigi territooriumi suhtes“, tuleb tõlgendada nii, et seda ei kohaldata toodete suhtes, mis on pärit Jordani Läänekaldalt – territooriumilt, mis asub väljaspool Iisraeli riigi territooriumi niisugusena, nagu seda rahvusvaheliselt tunnustatakse, kuid kus on Iisraeli asundusi, mida kontrollib Iisraeli riik.
- 96 Euroopa Kohus jõudis sellele järeldusele siiski nii, et võttis arvesse esiteks rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtet lepingute suhtelise toime kohta, mille kohaselt ei saa rahvusvahelised lepingud luua kohustusi ega õigusi kolmandatele riikidele (*pacta tertiis nec nocent nec prosunt*), mida on Euroopa Kohu sõnul eriliselt väljendatud Viini konventsiooni artiklis 34, mille kohaselt leping ei too kolmandale riigile kohustusi ega õigusi ilma tema nõusolekuta (kohtuotsus Brita, punkt 89 eespool, EU:C:2010:91, punkt 44), ning teiseks asjaolu, et liit on sõlminud assotsiatsioonilepingu ka Palestiina Vabastusorganisatsiooniga (PVO), mis tegutseb Jordani Läänekalda ja Gaza sektori Palestiina omavalitsuse nimel, kusjuures seda viimast lepingut kohaldatakse selle enda kohaselt eelkõige Jordani Läänekalda suhtes (kohtuotsus Brita, punkt 89 eespool, EU:C:2010:91, punktid 46 ja 47).
- 97 Käesoleva kohtuasja asjaolud on teistsugused, sest praegusel juhul ei ole liit sõlminud assotsiatsioonilepingut Lääne-Saharast pärit toodete kohta ei Polisario Rinde ega ühegi teise riigi ega üksusega.
- 98 Seega tuleb lepingut, mille sõlmimine vaidlustatud otsusega heaks kiideti, tõlgendada vastavalt Viini konventsiooni artiklile 31 (vt punkt 94 eespool).

- 99 Vastavalt sellele artiklile tuleb võtta arvesse eelkõige konteksti, millesse niisugune rahvusvaheline leping, nagu vaidlustatud otsusega heaks kiidetud leping asetub. Kõik eespool punktides 77–87 nimetatud asjaolud on osa sellest kontekstist ja näitavad, et liidu institutsioonid olid teadlikud sellest, et Maroko ametiasutused kohaldavad Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingu sätteid ka Lääne-Sahara selle osa suhtes, mida Maroko Kuningriik kontrollib, ega olnud selle kohaldamise vastu. Komisjon tegi Maroko ametiasutustega selle kohaldamise huvides hoopis teataval määral koostööd ja tunnustas selle tulemusi, lisades Lääne-Saharas asuvaid ettevõtjaid eespool punktis 74 nimetatud loetelus olevate ettevõtjate hulka.
- 100 Tuleb ka meenutada, et liidu ja Maroko Kuningriigi vastavate väidete vahel, mis puudutavad Lääne-Sahara rahvusvahelist staatust, esineb lahknevus. Kui nõukogu ja komisjon on liidu väite kokku võtnud piisavalt ja õigesti (vt punktid 74 ja 75 eespool), siis on selge, et Maroko Kuningriigil on olukorrast täiesti teistsugune nägemus. Tema sõnul on Lääne-Sahara tema territooriumi lahutamatu osa.
- 101 Näiteks Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingu artiklis 94 esinevat viidet Maroko Kuningriigi territooriumile võisid Maroko ametiasutused mõista nii, et see hõlmab Lääne-Sahara territooriumi või vähemalt suuremat osa sellest, mida kontrollib Maroko Kuningriik. Ehkki liidu institutsioonid olid – nagu märgitud – teadlikud, et Maroko Kuningriik väidab nii, ei ole Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingus ühtegi tõlgendavat sätet ega ühtegi muud sätet, millega jäetaks Lääne-Sahara territoorium selle kohaldamisalast välja.
- 102 Arvesse tuleb võtta ka seda, et vaidlustatud otsuses osundatud leping sõlmiti 12 aastat pärast Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingu heakskiitmist ja olukorras, kus seda lepingut oli viidud ellu kogu selle ajavahemiku jooksul. Kui liidu institutsioonid soovisid olla vaidlustatud otsusega muudetud assotsiatsioonilepingu Lääne-Sahara suhtes kohaldamise vastu, oleksid nad võinud järjekindlalt nõuda, et selle otsusega heakskiidetava lepingu teksti lisataks säte, mis selle kohaldamise välistab. Nende tegevusetus selles küsimuses näitab, et nad nõustusid – vähemalt kaudselt – sellega, et Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingut ja vaidlustatud otsusega heaks kiidetud lepingut tõlgendatakse nii, et neid lepinguid kohaldatakse ka Lääne-Sahara selle osa suhtes, mida kontrollib Maroko Kuningriik.
- 103 Selles olukorras tuleb järeldada, et lepingut, mille sõlmimine vaidlustatud otsusega heaks kiideti, – asetatuna selle konteksti, mis on eespool kindlaks määratud – kohaldatakse ka Lääne-Sahara territooriumi suhtes või täpsemalt selle territooriumi suurema osa suhtes, mida kontrollib Maroko Kuningriik.
- 104 Seda, kas vaidlustatud otsus puudutab Polisario Rinnet otseselt ja isiklikult, tuleb hinnata, võttes arvesse esitatud järeldust.
- 105 Mis puudutab küsimust, kas see puudutab hagejat otseselt, siis väljakujunenud kohtupraktikast ilmneb, et tingimus, mille järgi peab hagi esemeks olev otsus puudutama füüsilist või juriidilist isikut otseselt, eeldab kahe kumulatiivse kriteeriumi täitmist, nimelt esiteks seda, et vaidlustatud meede avaldaks otsest mõju isiku õiguslikule olukorrale, ja teiseks seda, et see ei jätaks meedet rakendama kohustatud adreessaadile mingit kaalutusõigust – akti rakendamine on puhtautomaatne ja tuleneb vaid liidu õigusnormidest, ilma et kohaldataks muid vahenorme (vt kohtuotsus, 10.9.2009, komisjon vs. Ente per le Ville Vesuviane ja Ente per le Ville Vesuviane vs. komisjon, C-445/07 P ja C-455/07 P, EKL, EU:C:2009:529, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 106 Selles küsimuses tuleb märkida, et asjaolu, mida nõukogu mainib (vt eespool punkt 63), et vaidlustatud otsus puudutab rahvusvahelise lepingu sõlmimist liidu ja Maroko Kuningriigi vahel, ei välista, et see otsus võiks tekitada õiguslikke tagajärgi kolmandatele isikutele.

- 107 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb ühelt poolt liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt kolmandate riikide vahel sõlmitud lepingu sätet pidada vahetu õigusmõjuga sätteks, kui sätte sõnastust ning lepingu eesmärki ja olemust arvestades sisaldab see selget ja täpset kohustust, mille täitmine või tagajärgede tekkimine ei eelda hilisema akti vastuvõtmist (vt kohtuotsus, 8.3.2011, Lesoochranárske zoskupenie, C-240/09, EKL, EU:C:2011:125, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 108 Käesoleval juhul tuleb tõdeda, et vaidlustatud otsuse kohaselt kirjavahetuse vormis sõlmitud lepingus on sätteid, mis sisaldavad selgeid ja täpseid kohustusi, mille täitmine või tagajärgede tekkimine ei eelda hilisema akti vastuvõtmist. Näitena tuleb mainida, et Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingu, mis käsitleb Maroko Kuningriigist pärit põllumajandustoodete, töödeldud toodete, kala ja kalandustoodete liitu importimise suhtes kohaldatavaid kordi, protokollis 1 on artikkel 2, mis asendati vaidlustatud otsuses osundatud lepinguga, mille lõikes 1 on nähtud ette, et Maroko Kuningriigist pärit põllumajandussaaduste, töödeldud põllumajandustoodete, kala ja kalandustoodete liitu importimise suhtes kohaldatav tollimaks kaotatakse, ilma et see piiraks vastupidiste sätete kohaldamist, mis põllumajandustoodete osas on toodud sama artikli lõigetes 2 ja 3, ja töödeldud põllumajandustoodete osas sama protokollis artiklis 5. Tuleb ka märkida, et Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingu, mis käsitleb liidust pärit põllumajandustoodete, töödeldud põllumajandustoodete, kala ja kalandustoodete Maroko Kuningriiki importimise suhtes kohaldatavaid kordi, protokollis 2 on artikkel 2, mis asendati vaidlustatud otsusega heaks kiidetud lepinguga, mis sisaldab liidust pärit põllumajandustoodete, töödeldud põllumajandustoodete, kala ja kalandustoodete Maroko Kuningriiki importimise suhtes kohaldatavaid konkreetseid tariifisätteid.
- 109 Need sätted avaldavad mõju kogu selle territooriumi õiguslikule olukorrale, millel lepingut kohaldatakse (ja seega Lääne-Sahara territooriumil, mida kontrollib Maroko Kuningriik), selles mõttes, et need määravad ära tingimused, millistel võib põllumajandustooteid ja kalandustooteid sellel territooriumilt liitu või liidust kõnesolevale territooriumile importida.
- 110 See mõju puudutab otseselt aga mitte üksnes Maroko Kuningriiki, vaid ka Polisario Rinnet, sest nagu ilmneb eespool punktides 1–16 nimetatud asjaoludest, ei ole selle territooriumi lõplikku rahvusvahelist staatust veel kindlaks määratud ja see tuleb ÜRO egiidi all toimivas läbirääkimismenetluses Maroko Kuningriigi ja just Polisario Rinde vahel veel kindlaks määrata.
- 111 Samal põhjusel peab Polisario Rinnet käsitama nii, et vaidlustatud otsus puudutab teda isiklikult.
- 112 Sellega seoses tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on füüsiliste ja juriidiliste isikute puhul täidetud nende isikliku puutumuse kriteerium vaid juhul, kui vaidlustatud akt mõjutab neid mingi neile omase tunnuse või neid iseloomustava faktilise olukorra tõttu, mis neid kõigist teistest isikutest eristab ning seega individualiseerib neid sarnaselt otsuse adressaadiga (kohtuotsused, 15.7.1963, Plaumann vs. komisjon, 25/62, EKL, EU:C:1963:17, punkt 23, ning Inuit Tapiriit Kanatami jt vs. parlament ja nõukogu, punkt 68 eespool, EU:C:2013:625, punkt 72).
- 113 Eespool punktis 110 nimetatud asjaolud kujutavad endast aga tõesti faktilist olukorda, mis eristab Polisario Rinnet kõikidest teistest isikutest ja teda seega individualiseerib. Polisario Rinne on nimelt ainus teine suhtluspartner, kes osaleb ÜRO egiidi all toimuvates läbirääkimistes tema ja Maroko Kuningriigi vahel, mille eesmärk on määrata kindlaks Lääne-Sahara lõplik rahvusvaheline staatus.
- 114 Seega tuleb järeldada, et kuna vaidlustatud otsus puudutab Polisario Rinnet otseselt ja isiklikult, ei ole sellest vaatevinklist mingit kahtlust, et hagi on vastuvõetav – vastupidi sellele, mida väidavad nõukogu ja komisjon.

Sisulised küsimused

- 115 Polisario Rinne põhjendab hagi 11 väitega, mis on järgmised:
- esimese väite kohaselt on vaidlustatud otsus ebapiisavalt põhjendatud;
  - teise väite kohaselt ei järgitud „konsulterimise põhimõtet“;
  - kolmanda väite kohaselt on rikutud põhiõigusi;
  - neljanda väite kohaselt „on rikutud liidu poliitika kooskõla põhimõtet sellega, et ei järgitud [...] suveräänsuse põhimõtet“;
  - viienda väite kohaselt „on rikutud väärtusi, millel [...] liit põhineb, ja selle välistegevuse põhimõtteid“;
  - kuuenda väite kohaselt „ei järgitud jätkusuutliku arengu eesmärki“;
  - seitsmenda väite kohaselt on vaidlustatud otsus „vastuolus“ „liidu välistegevuse põhimõtete ja eesmärkidega arengukoostöö valdkonnas“;
  - kaheksanda väite kohaselt on rikutud õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet;
  - üheksanda väite kohaselt on vaidlustatud otsus „vastuolus“ „mitme liidu sõlmitud lepinguga“;
  - kümnennda väite kohaselt on vaidlustatud otsus „vastuolus“ „rahvusvahelise üldise õigusega“;
  - lõpuks üheteistkümnnes väide rajaneb „rahvusvahelise vastutuse õigusel liidu õiguses“.
- 116 Kõigepealt tuleb tõdeda, et argumentidest, millega Polisario Rinne kõiki oma väiteid põhjendab, ilmneb, et ta taotleb oma hagiga vaidlustatud otsuse tühistamist osas, milles kiideti heaks selles otsuses osundatud lepingu kohaldamine Lääne-Sahara suhtes. Eespool esitatud kaalutlustest selle kohta, kas vaidlustatud otsus puudutab Polisario Rinnet otseselt ja isiklikult, ilmneb, et just seepärast, et seda lepingut kohaldatakse ka Lääne-Sahara suhtes, puudutab vaidlustatud otsus Polisario Rinnet otseselt ja isiklikult.
- 117 Tuleb ka tõdeda, et Polisario Rinne tugineb mitmele väitele, millest kaks esimest puudutavad vaidlustatud otsuse formaalset õiguspärasust, samas kui teised puudutavad selle materiaalsel õiguspärasust. Sisuliselt tugineb hageja vaidlustatud otsuse õigusvastasusele põhjendusel, et sellega on rikutud nii liidu kui ka rahvusvahelist õigust. Hagi kõik väited tõstatavad tegelikult küsimuse, kas eksisteerib absoluutne keeld sõlmida liidu nimel rahvusvaheline leping, mida võib kohaldada territooriumi suhtes, mida faktiliselt kontrollib kolmas riik, ilma et liit ja selle liikmesriigid või üldisemalt kõik teised riigid oleksid tunnustanud selle riigi ülemvõimu sellel territooriumil (edaspidi „vaidlusalune territoorium“), ning olenevalt vastusest küsimuse, kas liidu institutsioonidel on sellega seoses kaalutusõigus, missugused on selle kaalutusõiguse piirid ja kasutamise tingimused.
- 118 Pärast seda täpsustust tuleb kõigepealt analüüsida kahte esimest väidet, mis – nagu hageja isegi märgib – puudutavad vaidlustatud otsuse formaalset õiguspärasust.

Esimene väide

- 119 Polisario Rinne väidab, et vaidlustatud otsus on ebapiisavalt põhjendatud. Selle põhjenduses 1 on ainult märgitud, et „järk-järgult liberaliseeritakse omavaheline [...] kaubandus“, ja selle põhjenduses 2 on mainitud „Euroopa naabruspoliitika tegevuskava, milles sisaldub erisäte [...] edasise ulatuslikuma liberaliseerimise kohta“ ja mille EL-i–Maroko assotsiatsiooninõukogu 2005. aasta juulis vastu võttis. Euroopa – Vahemere piirkonna poliitika ei piirdu aga ainult kaubanduse liberaliseerimisega, vaid hõlmab liidu muidki põhiväärtusi.
- 120 Hageja lisab, et nõukogu ei viinud enne lepingu sõlmimist läbi isegi mõju-uuringut. Ta arvab, et ehkki niisugune uuring on fakultatiivne, muutub see niisugustel asjaoludel nagu käesolevas asjas kohustuslikuks. Ilmneb seega, et nõukogu ei muretse üldse ei Lääne-Sahara ega „rahvusvahelise õiguspärasuse“ pärast.
- 121 Tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab ELTL artiklis 296 nõutud põhjendus olema kohandatud asjaomase õigusakti laadiga. Sellest peab selgelt ja üheselt mõistetavalt ilmnema õigusakti vastu võtnud institutsiooni arutluskäik selliselt, et huvitatud isikutel oleks võimalik võetud meetme põhjendusi mõista ja liidu kohtul oleks võimalik kontrolli teostada. Põhjendustes ei ole aga vaja näidata kõiki asjassepuutuvaid faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, kuna õigusakti põhjenduste vastavust ELTL artikli 296 nõuetele tuleb hinnata mitte ainult nende sõnastuse, vaid ka konteksti ja kõikide kõnealust küsimust reguleerivate õigusnormide põhjal (vt kohtuotsus, 7.9.2006, Hispaania vs. nõukogu, C-310/04, EKL, EU:C:2006:521, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 122 Lisaks, kui tegemist on üldkohaldatava õigusaktiga nagu käesoleval juhul, võib põhjendustes piirduda esiteks viitega akti vastuvõtmist tinginud olukorrale tervikuna ja teiseks selle üldistele eesmärkidele (kohtuotsused, 22.11.2001, Madalmaad vs. nõukogu, C-301/97, EKL, EU:C:2001:621, punkt 189, ja Hispaania vs. nõukogu, punkt 121 eespool, EU:C:2006:521, punkt 59).
- 123 Selle kohtupraktika põhjal tuleb järeldada, et vaidlustatud otsus on õiguslikult piisavalt põhjendatud. Esiteks on selles mainitud üldist olukorda, mis viis selle vastuvõtmiseni, st asjaolu, et on olemas Marokoga sõlmitud assotsiatsioonileping, mille artiklis 16 on nähtud ette, et järk-järgult liberaliseeritakse omavaheline põllumajandustoodete, töödeldud põllumajandustoodete, kala ja kalandustoodete kaubandus (vaidlustatud otsuse põhjendus 1), ning mainitud ka, et EL-i–Maroko assotsiatsiooninõukogu võttis 2005. aasta juulis vastu Euroopa naabruspoliitika tegevuskava, milles sisaldub erisäte põllumajandustoodete, töödeldud põllumajandustoodete, kala ja kalandustoodete kaubanduse edasise ulatuslikuma liberaliseerimise kohta (vaidlustatud otsuse põhjendus 2). Teiseks on selles ära näidatud üldised eesmärgid, mida soovitakse sellega saavutada ning milleks on omavahelise põllumajandustoodete, töödeldud põllumajandustoodete, kala ja kalandustoodete kaubanduse järk-järguline liberaliseerimine.
- 124 Polisario Rinde argumentide kohta, et nõukogu ei muretse üldse Lääne-Sahara pärast, ei viinud enne vaidlustatud otsuses osundatud lepingu sõlmimist läbi mõju-uuringut ning et kui ta oleks arutanud küsimust, kas vaidlustatud otsuses osundatud leping on kohaldatav Lääne-Sahara territooriumi suhtes, oleks ta selle sõlmimisest loobunud, tuleb tõdeda, et need ei ole seotud väidetava põhjendamiskohustuse rikkumisega.
- 125 Tegelikult heidab Polisario Rinne nende argumentidega nõukogule ette seda, et viimane ei analüüsinud enne vaidlustatud otsuse tegemist käsitletaval juhtumil asjakohaseid asjaolusid. Nende argumentide arutamisel tuleb kõigepealt välja selgitada, kas ja kui jah, siis missugustel tingimustel võis nõukogu heaks kiita selle, et Maroko Kuningriigiga sõlmitakse leping, mida kohaldatakse ka Lääne-Sahara territooriumil.
- 126 Seega on neid argumente analüüsitud tagapool punktis 223 jj koos hageja muude argumentidega, mis käsitlevad liidu institutsioonide poolt oma kaalutusõiguse kasutamist ja järgimist.

127 Ilma et see piiraks nende argumentide analüüsimist, tuleb esimene väide tagasi lükata.

Teine väide

128 Polisario Rinne väidab, et vaidlustatud otsus on „tühine olulise menetlusnormi rikkumise tõttu“, sest nõukogu ei konsulteerinud enne selles otsuses osundatud lepingu sõlmimist temaga, ehkki ta on ainus „Lääne-Sahara rahva õiguspärane esindaja“.

129 Polisario Rinne arvab, et nõukogu kohustus temaga konsulteerida tuleneb Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklist 41. Ta tugineb samas kontekstis ETL artikli 220 lõikele 1, milles on nähtud ette:

„Liit seab sisse kõik asjakohased koostöövormid Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni organite ja selle allasutuste, Euroopa Nõukogu, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooniga.

Liit hoiab samuti kohaseid suhteid teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega.“

130 Lõpuks tugineb ta „rahvusvahelist päritolu konsulteerimiskohustusele“, mis nõukogul tema arvates tema suhtes oli.

131 Nõukogu ja komisjon vaidlustavad hageja argumendid, väites eelkõige, et võistlevuse põhimõtet ei kohaldata normatiivset laadi menetluste suhtes.

132 Tuleb nimelt meenutada, et kuigi põhiõiguste harta artikli 41 lõikes 1 on nähtud ette, et igal on õigus sellele, et liidu institutsioonid, organid ja asutused käsitleksid tema küsimusi erapooletult, õiglaselt ning mõistliku aja jooksul, on põhiõiguste harta artikli 41 lõike 2 punktis a sätestatud, et see õigus kätkeb igal õigust, et teda kuulatakse ära enne seda, kui tema suhtes kohaldatakse üksikmeedet, mis võib teda kahjustada. Seega on selle sätte sõnastusega silmas peetud ainult üksikmeetmeid.

133 Lisaks on Üldkohus mitmel korral otsustanud, et kohtupraktikat, mis käsitleb õigust olla ära kuulatud, ei saa laiendada seadusandlikule menetlusele, mille tulemusena võetakse normatiiv- või üldkohaldatavaid meetmeid, mis eeldavad majanduspoliitilist valikut ja mida kohaldatakse asjaomaste ettevõtjate suhtes üldiselt (kohtuotsused, 11.12.1996, Atlanta jt vs. EÜ, T-521/93, EKL, EU:T:1996:184, punkt 70; 11.9.2002, Alpharma vs. nõukogu, T-70/99, EKL, EU:T:2002:210, punkt 388, ning 11.7.2007, Sison vs. nõukogu, T-47/03, EU:T:2007:207, punkt 144).

134 See, et asjaomane normatiiv- või üldkohaldatav meede puudutab asjaomast isikut otseselt ja isiklikult, ei saa seda järeldust muuta (vt kohtuotsus Alpharma vs. nõukogu, punkt 133 eespool, EU:T:2002:210, punkt 388 ja seal viidatud kohtupraktika).

135 Üldkohaldatavate aktide puhul, milles on nähtud ette piiravad meetmed ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames füüsiliste isikute või üksuste suhtes, on Üldkohus leidnud, et kaitseõiguste tagamine oli põhimõtteliselt täielikult kohaldatav ning et asjaomasel isikul oli õigus sellele, et tal võimaldatakse väljendada tulemuslikult oma seisukohta asjaolude kohta, mida talle ette heidetakse (vt selle kohta kohtuotsused, 12.12.2006, Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran vs. nõukogu, T-228/02, EKL, EU:T:2006:384, punktid 91–108, ja Sison vs. nõukogu, punkt 133 eespool, EU:T:2007:207, punktid 139–155).

- 136 Seda kaalutlust põhjendab siiski asjaolu, et niisuguste aktidega kehtestatakse piiravaid majandus- ja rahandusmeetmeid nendes konkreetselt nimetatud isikutele ja üksustele (kohtuotsused *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran vs. nõukogu*, punkt 135 eespool, EU:T:2006:384, punkt 98, ja *Sison vs. nõukogu*, punkt 133 eespool, EU:T:2007:207, punkt 146). See kohtupraktika ei ole seega käesolevale juhtumile ülekantav.
- 137 Sellest järeldub, et kuna vaidlustatud otsus tehti seadusandliku erimenetluse kohaselt, et kiita heaks üldise ulatusega ja üldkohaldatava lepingu sõlmimine, ei olnud nõukogu kohustatud konsulteerima enne selle vastuvõtmist Polisario Rindega – vastupidi viimase väitele.
- 138 Kohustust, mille kohaselt oleks enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist olnud tarvis konsulteerida Polisario Rindega, ei tulene ka rahvusvahelisest õigusest. Selles küsimuses tuleb märkida, et hageja ei ole esitanud ühtegi täpsustust selle „rahvusvahelist päritolu konsulteerimiskohustuse“ päritolu ja ulatuse kohta, millele ta tugineb ja millele ta oma menetlusdokumentides ebamääraselt viitab.
- 139 Seega tuleb teine väide põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

Muud väited

- 140 Polisario Rinde kolmas kuni üheteistkümmes väide käsitlevad kõik vaidlustatud otsuse materiaalsed õiguspärast. Nagu juba eespool punktis 117 märgitud, väidab Polisario Rinne sisuliselt, et kuna nõukogu kiitis heaks selle, et Maroko Kuningriigiga sõlmitakse leping, mida kohaldatakse Lääne-Sahara selle osa suhtes, mida viimane kontrollib, ja seda hoolimata sellest, et Maroko pretensioonid nimetatud territooriumile ei olnud pärinud rahvusvahelist tunnustust, oli nõukogu vastu võetud vaidlustatud otsus õigusvastane. See õigusvastasus tuleneb nii asjaolust, et rikutu liidu õigust kolmanda kuni kaheksanda väite raames esitatud põhjustel kui ka rahvusvahelist õigust üheksanda kuni üheteistkümnenda väite raames esitatud põhjustel.
- 141 Seega tuleb analüüsida, kas ja kui jah, siis missugustel tingimustel võib liit sõlmida kolmanda riigiga niisuguse lepingu, nagu vaidlustatud otsusega heaks kiidetud leping, mida kohaldatakse ka vaidlusaluse territooriumi suhtes.

Kas eksisteerib absoluutne keeld sõlmida leping, mida võib kohaldada vaidlusaluse territooriumi suhtes?

- 142 Kõigepealt tuleb selgitada välja, kas Polisario Rinde väited ja argumendid võimaldavad järeldada, et nõukogul on igal juhul keelatud kiita heaks niisuguse lepingu sõlmimine kolmanda riigiga, mida võib kohaldada vaidlusaluse territooriumi suhtes.

– Kolmas väide

- 143 Oma kolmanda väite raames viitab hageja õigusnormidele ja kohtupraktikale, mis käsitlevad liidupoolset põhiõiguste järgimist, ning seda selleks, et tõendada, et otsustades „avaldada lepingu, millega eiratakse Lääne-Sahara rahva õigust enesemääramisele ning mis toob otsekohe kaasa selle, et õhutatakse Maroko kui okupatsioonivõimu annekteerimispoliitikat, on nõukogu rikkunud vabaduse, julgeoleku ja õigluse põhimõtteid, pöörates selja põhiõiguste ja riikide õigussüsteemide järgimisele“.
- 144 Polisario Rinde sõnul „on rikutud vabadust, sest selle otsusega eiratakse rahva vabadust, ja mis veel halvem, lausa võideldakse selle vastu, sest see leping soodustab majanduslikku ülemvõimu ja sellega püütakse muuta elanikkonna struktuure, et muuta enesemääramisreferendumi korraldamine veel keerukamaks“. Polisario Rinne kinnitab ka, et „on rikutud puutumatus ja õiguskindlust“, väites, et „annekteerimisrežiim“ on rikkunud „Lääne-Sahara rahva“ „individuaalseid õigusi“ ning et

päritolutõendid, mille Maroko ametiasutused on andnud välja Lääne-Saharast pärit toodete ekspordiks, on tema arvates väärtusetud. Lõpuks kinnitab ta, et „on rikutud vabadusi, ükskõik kas tegemist on Lääne-Sahara rahva kollektiivse vabaduse [...] või omandi, vabalt ringi liikumise õiguse, sõnavabaduse, kaitseõiguste ja väarikusepõhimõtte eiramisega“.

- 145 Tuleb märkida, et mõistagi on ELL artiklis 6 – nagu Polisario Rinne meenutab – ette nähtud, et liit tunnustab põhiõiguste hartas sätestatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid, samas kui ELTL artikli 67 kohaselt moodustab liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala, kus austatakse põhiõigusi ning liikmesriikide erinevaid õigussüsteeme.
- 146 Ei nendest õigusnormidest ega põhiõiguste hartas sätestatust ei tulene siiski liidule absoluutset keeldu sõlmida kolmanda riigiga lepingut põllumajandustoodete, töödeldud põllumajandustoodete, kala ja kalandustoodete kaubanduse kohta, mida võib kohaldada ka territooriumi suhtes, mida see kolmas riik kontrollib, ilma et tema ülemvõimu sellel territooriumil oleks rahvusvaheliselt tunnustatud.
- 147 Küsimust, missugustel tingimustel võib niisuguse lepingu sõlmida, rikkumata liidu kohustust tunnustada põhiõigusi, arutatakse edaspidi punktis 223 ja sellele järgnevatel punktides koos hageja teiste argumentidega, mis käsitlevad liidu institutsioonide poolt oma kaalutusõiguse kasutamist ja järgimist.
- 148 Ilma et see piiraks seda analüüsi, tuleb kolmas väide osas, milles nõukogule heidetakse ette, et ta on rikkunud absoluutset keeldu sõlmida niisugune leping nagu käsitletaval juhul, tagasi lükata.

– Neljas väide

- 149 Oma neljandas väites kinnitab Polisario Rinne, et vaidlustatud otsus tuleb tühistada, sest see on vastuolus ELTL artiklis 7 sätestatud liidu poliitikavaldkondade kooskõla põhimõttega, mille kohaselt „[tagab liit [...] erinevate poliitikavaldkondade ja meetmete kooskõla, võttes arvesse kõiki oma eesmärke“. Tema sõnul „toetab vaidlustatud otsus Maroko [Kuningriigi] faktilist ülemvõimu Lääne-Sahara territooriumil“ ning „tagab poliitilise ja majandusliku toetuse Maroko [Kuningriigile], kes rikub ÜRO õigust ja suveräänsuse põhimõtet“, samas kui ükski Euroopa riik ei ole tunnustanud Maroko Kuningriigi ülemvõimu Lääne-Sahara territooriumil ning liitu on tunnustatud ÜRO vaatlejaliikmena.
- 150 Polisario Rinne arvab seega, et „kooskõla põhimõte“ keelab liidul vastu võtta akte, mille otsene tagajärg on see, et rikutakse õigust enesemääramisele, samas kui liikmesriigid järgivad seda õigust, keeldudes tunnustamast Maroko Kuningriigi ülemvõimu Lääne-Saharas.
- 151 Lõpuks väidab Polisario Rinne, et „silma torkab teinegi vastuolu“. Tema sõnul ei tohi liit „kehtestada sanktsioone teatavate õiguste rikkumiste eest, nagu ta tegi näiteks Süüria puhul, ega toetada teisi, eriti kui tegemist on *ius cogens*’i normidega“.
- 152 Repliigis viitab Polisario Rinne „kolmandale vastuolule liidu käitumises“. Ta väidab, et komisjoni humanitaarabilitus annab laagrites asuvatele Lääne-Sahara põgenikele märkimisväärset abi (vt eespool punkt 16), kuid nõukogu aitab samal ajal vaidlustatud otsuse vastuvõtmisega „tugevdada Maroko [Kuningriigi] võimuhaaramist Lääne-Saharas ja kokkuvõttes luua Lääne-Sahara põgenikke juurde“.
- 153 Tuleb tõdeda, et Polisario Rinne ei saa oma argumente rajada ELL artiklile 7. Liidu erinevad poliitikavaldkonnad kuuluvad kõik aluslepingute erinevate sätete ja nende alusel vastu võetud erinevate aktide kohaldamisalasse. Akti väidetav „vastuolu“ liidu poliitikaga teatavas valdkonnas eeldab paratamatult, et asjaomane akt on vastuolus mõne sätte, reegli või põhimõttega, mis seda poliitikavaldkonda reguleerib. Ainuuksi sellest asjaolust piisab – kui see on tõendatud –, et tuua kaasa asjaomase akti tühistamine, ilma et oleks vaja tugineda ELL artiklile 7.

- 154 Käesolevas asjas lähtub Polisario Rinne kooskõla põhimõtte rikkumisele tuginemiseks eeldusest, et sellega, et vaidlustatud otsusega kiideti heaks liidu ja Maroko Kuningriigi vahel sõlmitud leping, „toetatakse“ viimase ülemvõimu Lääne-Sahara territooriumil. See eeldus on siiski ekslik: kõnesolevas lepingus ei ole ühtegi niisuguse mõjuga sätet ning ainuüksi asjaolu, et liit nõustub Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingu tingimuste kohaldamisega Maroko kontrollitavalt Lääne-Sahara territooriumilt liitu eksporditavate põllumajandus- ja kalandustoodete või sellele territooriumile imporditavate toodete suhtes, ei ole sama, mis tunnustada Maroko ülemvõimu sellel territooriumil.
- 155 Mis puudutab argumenti, et liit on rikkunud „ÜRO õigust“ või *ius cogens*'it, siis see ei ole kuidagi seotud ELTL artikli 7 väidetava rikkumisega. Sellega korratatakse ainult argumente, millega põhjendatakse kümnendat väidet, mida on analüüsitud tagapool.
- 156 Argumendist, et liit on võtnud piiravaid meetmeid seoses teistes riikides esineva olukorraga, ei piisa samuti, et tõendada väidetavat liidu poliitika „vastuolulisust“. Tuleb meenutada, et nagu ilmneb eelkõige kohtupraktikast, mis käsitleb seoses Süürias valitseva olukorraga võetud piiravaid meetmeid, siis on nõukogul selles valdkonnas kaalutusõigus (vt selle kohta kohtuotsus, 13.9.2013, Makhlouf vs. nõukogu, T-383/11, EKL, EU:T:2013:431, punkt 63). Seega ei saa talle ette heita vastuolulisust sellepärast, et ta võttis piiravaid meetmeid seoses olukorraga ühes riigis, aga mitte teises riigis.
- 157 Mis puudutab lõpuks „kolmandat vastuolu“ – millele Polisario Rinne tugineb oma repliigis –, siis peab märkima, et asjaolu, et liit toetab laagrites asuvaid Lääne-Sahara põgenikke samal ajal, kui ta sõlmib Maroko Kuningriigiga niisuguseid lepinguid, nagu vaidlustatud otsusega heaks kiidetud leping, ei anna kaugeltki tunnistust tema poliitika vastuolulisusest, vaid näitab hoopis, et ta ei soovi võtta seisukohta hageja ja Maroko Kuningriigi vahelises konfliktis, kuigi ta toetab samal ajal ÜRO jõupingutusi selle konflikti õiglaseks ja kestvaks lahendamiseks läbirääkimiste teel.
- 158 Seega tuleb neljas väide tagasi lükata.

– Viies väide

- 159 Viiendat väidet põhjendab Polisario Rinne ELL artikliga 2, artikli 3 lõikega 5 ja artikliga 21 ning ELTL artikliga 205. Ta kinnitab, et vaidlustatud otsus on vastuolus liidu põhiväärtustega, millest viimane oma välistegevuses lähtub. Ta leiab, et kiites heaks vaidlustatud otsuses osundatud lepingu, „eirab [nõukogu] ÜRO resolutsioone ning Maroko [Kuningriigi] ja Polisario Rinde vahel sõlmitud kokkulepet korraldada enesemääramisreferendum, õhutades Maroko [Kuningriigi] õigusvastast annekteerimispoliitikat“. Ta arvab, et „piisas kokkuleppe blokeerimisest“, sest nõukogu „[teadis] väga hästi, et Maroko [Kuningriigi] majandusliku arenguga Lääne-Sahara territooriumil püütakse muuta ühiskondlikke struktuure ja rikkuda referendumi mõtet“.

- 160 ELL artiklis 2 on sätestatud:

„Liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning meeste ja naiste võrdõiglikkus.“

- 161 ELL artikli 3 lõikes 5 on nähtud ette:

„Suhetes maailmaga kaitseb ja edendab liit oma väärtusi ja huve ning aitab kaasa oma kodanike kaitsele. Ta toetab rahu, turvalisust, maailma säästvat arengut, rahvaste solidaarsust ja vastastikust austust, vaba ja ausat kaubandust, vaesuse kaotamist ning inimõiguste, eriti lapse õiguste kaitset, samuti rahvusvahelise õiguse ranget järgimist ja arendamist, sealhulgas ÜRO põhikirja põhimõtete austamist.“

162 ELL artikkel 21, mis kuulub EL lepingu V jaotise 1. peatükki, on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liidu tegevus rahvusvahelisel areenil tugineb põhimõtetele, millest on juhitud liidu enda loomine, arendamine ja laienemine ning mida liit soovib edendada ka ülejäänud maailmas: demokraatia, õigusriik, inimõiguste ja põhivabaduste universaalsus ning jagamatus, inimväärikuse, võrdsuse ja solidaarsuse ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja põhimõtete ja rahvusvahelise õiguse austamine.

Liit püüab arendada suhteid ja partnerlust kolmandate riikide ja rahvusvaheliste, piirkondlike või ülemaailmsete organisatsioonidega, kes jagavad esimeses lõigus osutatud põhimõtteid. Ta edendab mitmepoolsete lahenduste leidmist ühistele probleemidele, eelkõige Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni raamistikus.

2. Liit määratleb ja viib ellu ühist poliitikat ja ühismeetmeid ning taotleb koostöö kõrget astet kõikides rahvusvaheliste suhete valdkondades, selleks et:

- a) kaitsta oma väärtusi, põhihuve, julgeolekut, sõltumatust ning terviklikkust;
- b) tugevdada ja toetada demokraatiat ja õigusriigi põhimõtteid, inimõigusi ja rahvusvahelist õigust;
- c) säilitada rahu, ennetada konflikte ja tugevdada rahvusvahelist julgeolekut kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja eesmärkide ja põhimõtetega, Helsingi lõppakti põhimõtetega ning Pariisi harta eesmärkidega, kaasa arvatud rahu ja julgeolek välispiiridel;
- d) toetada arengumaade säästvat majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnaalast arengut, pidades esmaseks eesmärgiks vaesuse kaotamist;
- e) ergutada kõikide riikide integreerimist maailmamajandusse, muu hulgas rahvusvahelise kaubanduse tõkete järkjärgulise kaotamise kaudu;
- f) aidata töötada välja rahvusvahelisi meetmeid keskkonna seisundi säilitamiseks ja parandamiseks ning maailma loodusvarade säästvaks majandamiseks, et tagada säästev areng;

[...]

3. [...]

Liit tagab kooskõla oma välistegevuse eri valdkondade vahel ning nende ja muude poliitikavaldkondade vahel. Nõukogu ja komisjon, keda abistab liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, tagavad selle kooskõla ja teevad selleks koostööd.“

163 Lõpuks on ERTL artiklis 205, mis kuulub EL toimimise lepingu V osasse „Üldsätted liidu välistegevuse kohta“, sätestatud, et „[k]äesolevas osas käsitletud liidu rahvusvaheline tegevus tugineb põhimõtetele, taotleb eesmärgi ja seda viiakse ellu viisil, mis on kooskõlas [EL] lepingu V jaotise 1. peatükis osutatud üldsätetega“.

164 Kohtupraktika kohaselt on liidu institutsioonidel välismajandussuhetes, mida vaidlustatud otsuses osundatud leping käsitleb, ulatuslik kaalutusõigus (vt selle kohta kohtuotsus, 6.7.1995, *Odigitria vs. nõukogu ja komisjon*, T-572/93, EKL, EU:T:1995:131, punkt 38).

165 Seega ei saa nõustuda, et „väärtustest, millel liit põhineb“, või õigusnormidest, millele Polisario Rinne käesoleva väite raames viitab, ilmneb, et nõukogul on igal juhul keelatud sõlmida kolmanda riigiga lepingut, mida võib kohaldada vaidlusaluse territooriumi suhtes.

166 Kuidas nõukogu kasutab talle eespool punktis 164 viidatud kohtupraktikaga antud ulatuslikku kaalutusõigust ja milliseid asjakohaseid asjaolusid peab ta seejuures arvesse võtma, analüüsitakse pealegi edaspidi (vt punkt 223 jj edaspidi).

167 Viies väide tuleb tagasi lükata, ilma et see piiraks seda analüüsi.

– Kuues väide

168 Kuuenda väite raames kinnitab hageja, et vaidlustatud otsus on vastuolus jätkusuutliku arengu eesmärgiga, „sest see võimaldab okupatsioonivõimul intensiivistada sõltumatu rahva loodusvarade kasutamist“. Ta viitab sellega seoses ELTL artiklile 11, mille kohaselt „[peab ü]henduse poliitika ja tegevuse määratlemisse ja rakendamisse [...] integreerima keskkonnakaitse nõuded, eelkõige pidades silmas säästva arengu edendamist“. Ta tugineb ka mitmele ÜRO ning ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) tekstile.

169 Hageja lisab, et Maroko Kuningriik „viib ellu annekteerimispoliitikat, juhtides Lääne-Sahara asju oma siseministeeriumi kaudu ning keeldudes [...] andmast oma haldustegevusest aru ÜRO-le“. Polisario Rinne järeldab sellest, et vaidlustatud otsus „mitte ainult [...] ei võta Lääne-Sahara rahvalt õigust omaenda arengule, vaid õhutab majanduse rüüstamise poliitikat, mille põhieesmärk on Lääne-Sahara ühiskond hävitada“.

170 Repliigis lisab Polisario Rinne, et „rohkearvulised ühiskonnad, mida Maroko kontrollib, kasutavad [Lääne-Sahara] ressursse ilmse eesmärgiga Lääne-Sahara rahvast röövima, et tugevdada Maroko majandust ja kinnitada tegelikkuses Maroko anneksiooni“.

171 Selles etapis piisab, kui märkida, et ei Polisario Rinde eespool esitatud väidetest ega viidatud õigusnormidest ei ilmne, et nõukogul oleks absoluutselt keelatud sõlmida kolmanda riigiga lepingut, mida võib kohaldada vaidlusalusel territooriumil.

172 Kui seda väidet tuleb mõista nii, et on rikutud niisugust keeldu, tuleb see niisiis tagasi lükata. Ülejäänud osas peab Polisario Rinde argumente arutama siis, kui analüüsitakse küsimust, kuidas nõukogu kasutab oma kaalutusõigust (vt punkt 223 jj).

– Seitsmes väide

173 Seitsmes väide on hageja enda sõnastuse kohaselt väide, et „[vaidlustatud] otsus on vastuolus liidu välistegevuse põhimõtete ja eesmärkidega arengukoostöö valdkonnas“. Hageja viitab ELTL artikli 208 lõikele 2, mille järgi „[täidavad] liit ja liikmesriigid [...] neid kohustusi ning arvestavad neid eesmärke, mis nad on heaks kiitnud [ÜRO-s] ja teistes pädevates rahvusvahelistes organisatsioonides“. Ta tugineb ka ELTL artiklile 220 (vt punkt 129 eespool).

174 Konkreetselt märgib Polisario Rinne, et „[ELTL] artikli [208 lõike 2] sõnastus, milles on kasutatud terminit „heaks kiitnud“, võimaldab väita, et liidu suhtes on siduvad [...] kohustused ja eesmärgid, mis on toodud [ÜRO] resolutsioonides, sh aastatuhande deklaratsioon ja resolutsioonid, mille väljatöötamises [liit] osales“.

175 Tuleb tõdeda, et hageja argumendid niisugusena, nagu need on esitatud eespool punktis 174, ei võimalda sugugi mõista, mida ta nõukogule ette heidab ja mis põhjusel on vaidlustatud otsus vastuolus „liidu välistegevuse põhimõtete ja eesmärkidega“ või ÜRO tekstidega, sh aastatuhande deklaratsiooniga. Seetõttu tuleb see väide jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

– Kaheksas väide

- 176 Kaheksanda väite kohaselt on rikutud õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet. Olles meenutanud vastavat kohtupraktikat, väidab Polisario Rinne, et ta võis õiguspäraselt uskuda, et liit ja selle institutsioonid järgivad rahvusvahelist õigust.
- 177 Nagu hageja isegi meenutab, ilmneb väljakujunenud kohtupraktikast, et õigus nõuda õiguspärase ootuse kaitset laieneb igale eraõiguslikule isikule, kes on olukorras, kus liidu haldusamet antud täpsete kinnituste tõttu on tal tekkinud põhjendatud ootus. Selliseks kinnituseks on täpne, tingimusteta ja vastastikku kooskõlas olev teave, mis olenemata selle edastamise vormist on pärit volitatud ja usaldusväärsest allikast. Keegi ei saa aga tugineda selle põhimõtte rikkumisele, kui puuduvad haldusametuse poolt antud täpsed kinnitused (vt kohtuotsus, 19.11.2009, Denka International vs. komisjon, T-334/07, EKL, EU:T:2009:453, punkt 148 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 178 Käsitletaval juhul tuleb tõdeda, et hageja ei nimeta ühtegi täpset kinnitust, mille liidu haldusamet oleks talle andnud selle kohta, kuidas see amet antud valdkonnas käituda kavatses, ning seega ei saa see väide, et on rikutud õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet, anda tulemusi. Argumenti, et vaidlustatud otsusega on sisuliselt rikutud rahvusvahelist õigust, tuleb käsitleda siis, kui analüüsitakse üheteistkümnendat väidet, mille kohaselt on just rikutud rahvusvahelist õigust.

– Sissejuhatavad kaalutlused rahvusvahelise õiguse mõju kohta

- 179 Et Polisario Rinne väidab nii seda, et rikutud on mitut liidu sõlmitud rahvusvahelist lepingut (üheksas väide), kui ka seda, et rikutud on „üldist rahvusvahelist õigust“ (kümnes väide), käsitlevad järgnevad kaalutlused liidu õigusakti õiguspärasuse hindamist rahvusvahelisest õigusest lähtudes.
- 180 Vastavalt ELL artikli 3 lõikele 5 toetab liit rahvusvahelise õiguse ranget järgimist ja arendamist. Järelikult on liit akti vastuvõtmisel kohustatud järgima rahvusvahelist õigust tervikuna, sealhulgas rahvusvahelist tavaõigust, mis on liidu institutsioonidele siduv (vt kohtuotsus, 21.12.2011, Air Transport Association of America jt, C-366/10, EKL, EU:C:2011:864, punkt 101 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 181 Lisaks tuleb märkida, et vastavalt rahvusvahelise õiguse põhimõtetele on liidu institutsioonid, kes on pädevad rahvusvahelise lepingu üle läbirääkimisi pidama ja seda sõlmima, vabad leppima asjaomaste kolmandate riikidega kokku, milline mõju peab selle lepingu sätetel lepinguosaliste siseriiklikus õiguskorras olema. Ainult juhul, kui seda küsimust ei ole nimetatud lepingus lahendatud, on pädevate kohtute ülesanne lahendada see küsimus nagu iga teinegi tõlgendamisküsimus, mis on seotud vastava lepingu kohaldamisega liidus (vt kohtuotsus Air Transport Association of America jt, punkt 180 eespool, EU:C:2011:864, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 182 Tuleb ka meenutada, et ELTL artikli 216 lõike 2 kohaselt seovad liidu sõlmitud rahvusvahelised lepingud liidu institutsioonide ning seega on need liidu õigusaktide suhtes ülimuslikud. Eeltoodust tuleneb, et liidu õigusakti vastuolu niisuguste rahvusvahelise õiguse normidega võib mõjutada selle akti kehtivust (vt kohtuotsus Air Transport Association of America jt, punkt 180 eespool, EU:C:2011:864, punktid 50 ja 51 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 183 Euroopa Kohus on siiski ka otsustanud, et esiteks peavad need normid olema liidule siduvad (vt kohtuotsus Air Transport Association of America jt, punkt 180 eespool, EU:C:2011:864, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 184 Teiseks on ta leidnud, et liidu kohus saab kontrollida liidu õigusakti kehtivust rahvusvahelise lepingu seisukohast vaid juhul, kui selle lepingu laad ja ülesehitus seda ei välista (vt kohtuotsus Air Transport Association of America jt, punkt 180 eespool, EU:C:2011:864, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 185 Lõpuks tuleb märkida, et kui asjassepuutuva rahvusvahelise lepingu laad ja ülesehitus võimaldavad kontrollida liidu õigusakti kehtivust selle lepingu sätete seisukohast, peavad ka selle rahvusvahelise lepingu sätted, millega on põhjendatud liidu õigusakti kehtivuse kontrollimise vajadust, olema oma sisu poolest tingimusteta ja piisavalt täpsed. Niisugune tingimus on täidetud siis, kui argumendina esitatud säte sisaldab selget ja täpset kohustust, mille täitmine või tagajärgede tekkimine ei eelda hilisema akti vastuvõtmist (vt kohtuotsus Air Transport Association of America jt, punkt 180 eespool, EU:C:2011:864, punktid 54 ja 55 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 186 Neid eelnevaid kaalutlusi tuleb arvesse võtta edaspidi üheksanda kuni üheteistkümnenda väite analüüsimisel.
- Üheksas väide
- 187 Üheksanda väite raames kinnitab hageja, et vaidlustatud otsus tuleb tühistada, „sest see on vastuolus mitme liidu sõlmitud rahvusvahelise lepinguga“.
- 188 Esiteks viitab hageja Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingule ja eelkõige selle preambulile, milles on nimetatud ÜRO põhikirjas sätestatud põhimõtete järgimist, samuti selle artiklile 2, mille kohaselt on demokraatlike põhimõtete ja põhiliste inimõiguste austamine liidu ja Maroko Kuningriigi sise- ja välispoliitika alus ning selle lepingu oluline osa.
- 189 Hageja sõnul on vaidlustatud otsus nende põhimõtetega vastuolus, sest sellega „on rikutud õigust enesemääramisele ja sellest tulenevaid õigusi, eelkõige eesõigust loodusvaradele ja Lääne-Sahara elanike huvide ülimuslikkust“. Hageja lisab, et „Maroko [Kuningriik] on rikkunud õigust enesemääramisele, mis on inimõiguste ning poliitiliste ja majanduslike vabaduste järgimise tingimus *sine qua non*“, ning ta viitab uuesti „Maroko [Kuningriigi] annekteerimispoliitikale“, mille „eesmärk on takistada enesemääramisreferendumi korraldamist“.
- 190 Teiseks tugineb hageja ÜRO mereõiguse konventsioonile, mis allkirjastati Montego Bays 10. detsembril 1982 (edaspidi „Montego Bay konventsioon“) ning jõustus 16. novembril 1994 ja kiideti liidu nimel heaks nõukogu 23. märtsi 1998. aasta otsusega 98/392/EÜ, mis käsitleb 10. detsembri 1982. aasta Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni ja selle XI osa rakendamist käsitleva 28. juuli 1994. aasta lepingu sõlmimist Euroopa Ühenduse poolt (EÜT L 179, lk 1; ELT eriväljaanne 04/03, lk 260). Ta väidab, et vastavalt Montego Bay konventsioonile on Lääne-Sahara rahval suveräänsed õigused Lääne-Sahara rannikuvetele. Maroko Kuningriik peaks „okupatsioonivõimuna“ kasutama Lääne-Sahara rahva õigusi nii, et ta järgib põhimõtet, mille kohaselt on ülimuslikud viimase huvid. Ta eirab neid nõudeid siiski süstemaatiliselt ja kasutab ülemvõimu merel, et säilitada oma kohalolek Lääne-Saharas. Nõukogu omakorda on vaidlustatud otsusega rikkunud „neid õigusnorme“, sest „suurendades kalanduse vallas Marokoga toimuva kaubavahetuse liberaliseerimist, toetab ta Marokot, kes kasutab õigusvastaselt õigusi sellele osale merest“. Hageja lisab, et Maroko Kuningriik „kasutab seda mereosa eranditult oma huvides, soovides saada sellest kohe kasu ja luua majanduslikku konteksti, mis muudab enesemääramisreferendumi pidamise raskemaks“.
- 191 Kolmandaks väidab hageja, et on rikutud „päritolukriteeriumi“, mis tuleneb tema sõnul Montego Bay konventsioonist, Marokoga sõlmitud assotsiatsioonilepingust ja selle protokollist nr 4, Euroopa Ühenduse ja Maroko Kuningriigi vahelisest kalandusalasest partnerluslepingust, mis kiideti ühenduse nimel heaks nõukogu 22. mai 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 764/2006 (ELT L 141, lk 1) ning kirjavahetuse vormis lepingust Euroopa Ühenduse ja Maroko Kuningriigi vahelise merekalapüügalase koostöölepingu esialgse kohaldamise kohta, mis parafeeriti Brüsselis 13. novembril 1995 ja kiideti ühenduse nimel heaks nõukogu 7. detsembri 1995. aasta otsusega 95/540/EÜ (EÜT L 306, lk 1).

- 192 Hageja sõnul „kujutab [Montego Bay] konventsioon liidu ja selle liikmesriikide ning Maroko [Kuningriigi] vaheliste erinevate lepingute kohaldamisala kindlaksmääramisel endast asjakohast akti, millele viidata, ning selles on see kohaldamisala vähimagi mitmetimõistetavuseta kindlaks määratud nii, et tegemist on Maroko [Kuningriigi] territooriumiga“.
- 193 Olenemata isegi küsimusest, kas erinevaid lepinguid ja konventsioone, mida hageja nimetab, võib eespool punktides 184 ja 185 viidatud kohtupraktikast lähtudes liidu akti kehtivuse analüüsimisel arvesse võtta, tuleb märkida, et peale Montego Bay konventsiooni on kõik teised hageja nimetatud lepingud lepingud, mis on sõlmitud liidu ja Maroko Kuningriigi vahel, st samade poolte vahel, kes sõlmisid vaidlustatud otsusega heaks kiidetud lepingu. Üks nendest lepingutest on nimelt Marokoga sõlmitud assotsiatsioonileping, mida vaidlustatud otsuses osundatud lepinguga just muudetaksegi.
- 194 Selles olukorras ei saa isegi asjaolu, et mõned tingimused lepingus, mille sõlmimine vaidlustatud otsusega heaks kiideti, on vastuolus tingimustega varasemates lepingutes, mille liit ja Maroko Kuningriik sõlmisid ning millele hageja viitab, kujutada endast mingit rikkumist, sest liit ja Maroko Kuningriik võivad omavahel sõlmitud lepinguid igal hetkel muuta niisuguse uue lepinguga, nagu vaidlustatud otsuses osundatud leping.
- 195 Montego Bay konventsiooni kohta tuleb meenutada, et nagu Euroopa Kohus on leidnud, välistavad selle konventsiooni laad ja ülesehitus selle, et liidu kohtud saavad sellest konventsioonist lähtudes hinnata liidu õigusakti kehtivust (kohtuotsus, 3.6.2008, Intertanko jt, C-308/06, EKL, EU:C:2008:312, punkt 65).
- 196 Hageja tugineb siiski sellele konventsioonile ja väidab sisuliselt, et Lääne-Sahara rannikuvetest pärinevad kalandustooted kujutavad endast viimase loodusvarasid.
- 197 Selles küsimuses on juba märgitud, et lepingut, mille sõlmimine vaidlustatud otsusega heaks kiideti, kohaldatakse ka Lääne-Sahara ja tema territooriumilt pärinevate toodete ning tema loodusvarade suhtes, ükskõik missuguste varadega on tegemist ja sõltumata sellest, kas need tuleb kindlaks määrata Montego Bay konventsiooni järgi või mitte.
- 198 Mitte miski argumentides, mille hageja selle väite raames esitab, ei tõenda siiski, et see, kui nõukogu sõlmib kolmanda riigiga lepingu, mis puudutab vaidlusalust territooriumi, on igal juhul keelatud.
- 199 Seega juhul, kui seda väidet tuleb mõista nii, et sellega väidetakse, et on rikutud niisugust absoluutset keeldu, tuleb see tagasi lükata. Kui hageja argumente või mõningaid neist tuleb mõista nii, et nõukogu on teinud ilmse hindamisvea, siis piisab märkimisest, et nõukogule selles valdkonnas kuuluva kaalutusõiguse kasutamise küsimust on analüüsitud edaspidi punktis 223 ja sellele järgnevatel punktides.

– Kümnes väide

- 200 Oma kümnendas väites kinnitab Polisario Rinne, et vaidlustatud otsus tuleb tühistada, sest see on vastuolus õigusega enesemääramisele – rahvusvahelise õiguse siduva normiga, samuti sellest tulenevate õigustega. Ta väidab, et vaidlustatud otsus toetab Maroko Kuningriiki tema Lääne-Sahara okupeerimise ja „majandusliku koloniseerimise“ poliitikas.
- 201 Polisario Rinne kinnitab ka, et vaidlustatud otsus tekitab kohustusi, millega tema ei nõustunud ja millega on rikutud lepingute suhtelist õigusmõju. Ta lisab, et liit on kohustatud tagama, et järgitakse „rahvusvahelist humanitaarõigust“, mille hulka kuuluvad tema sõnul nende eeskirjade sätted, mis on lisatud Haagis 18. oktoobril 1907 allkirjastatud konventsioonile maasõja seaduste ja tavade kohta, samuti Genfis 12. augustil 1949 allkirjastatud konventsioon tsiviilisikute sõjaegse kaitse kohta ning

Roomas 17. juulil 1998 allkirjastatud leping, millega asutatakse Rahvusvaheline Kriminaalkohus. Ta väidab, et vaidlustatud otsust vastu võttes võimaldas nõukogu „Maroko Kuningriigil tugevdada oma Lääne-Sahara koloniseerimise poliitikat selle majandusliku osa abil“.

202 Kõigepealt tuleb märkida, et miski vaidlustatud otsuses ega lepingus, mille sõlmimine sellega heaks kiideti, ei tähenda, et liit oleks tunnustanud Maroko pretensioone Lääne-Saharale. Ainuüksi asjaolu, et kõnesolevat lepingut kohaldatakse ka toodete suhtes, mida eksporditakse Lääne-Sahara osast või imporditakse Lääne-Sahara osasse, mida kontrollib Maroko Kuningriik, ei tähenda veel niisugust tunnustamist.

203 Mis puudutab argumenti, et lepingutel on suhteline mõju, siis vastupidi Polisario Rinde väitele ei eelda vaidlustatud otsuses osundatud leping – mis puudutab teda küll otseselt ja isiklikult – mingit temapoolset kohustust, sest seda lepingut kohaldatakse ainult Lääne-Sahara selle osa suhtes, mida kontrollib Maroko Kuningriik, ja nii kaua, kuni see kontroll püsib. Kui Polisario Rinne peaks – näiteks kavandatava enesemääramisreferendumi tulemusena – laiendama oma kontrolli kogu Lääne-Sahara territooriumile, on selge, et kõnesoleva Maroko Kuningriigi ja liidu vahel sõlmitud lepingu sätted ei oleks talle siduvad.

204 Mis puudutab argumenti, et on rikutud humanitaarõigust, siis tuleb tõdeda, et hageja argumendid on lühidad ega võimalda mõista, kuidas ja mille poolest on vaidlustatud otsuses osundatud lepinguga seda õigust rikutud.

205 Üldiselt ei näita miski hageja esitatud argumentides ja asjaoludes, et eksisteeriks rahvusvahelise tavaõiguse norm, mis keelab sõlmida rahvusvahelist lepingut, mida võib kohaldada vaidlusaluse territooriumi suhtes.

206 See küsimus oli esitatud Rahvusvahelisele Kohtule, kuid ta ei lahendanud seda oma otsuses, mille ta tegi Ida-Timorit puudutavas kohtuasjas (Portugal vs. Austraalia, *CIJ Recueil* 1995, lk 90), põhjendusel, et küsimuse lahendamiseks peaks ta tegema otsuse Indoneesia Vabariigi tegevuse lubatavuse kohta olukorras, kus selle riigi nõusolek puudub (kohtuotsus Portugal vs. Austraalia, eespool viidatud, punkt 35).

207 Hageja esitas ka 29. jaanuari 2002. aasta kuupäeva kandva kirja, mille õigusküsimuste asepeasekretär, kes on ÜRO õigusnõunik, saatis Julgeolekunõukogu presidendile vastuseks Julgeolekunõukogu liikmete palvele esitada talle oma arvamus nende otsuste õiguspärasuse kohta, mille Maroko ametiasutused olid teinud seoses Lääne-Sahara mineraalvarade otsimise lepingute pakkumisega välisriikide äriühingutele ja nende lepingute allkirjastamisega.

208 Selles kirjas käsitles ÜRO õigusnõunik rahvusvahelise õiguse norme, Rahvusvahelise Kohtu praktikat ja riikide praktikat selles valdkonnas. Ta märkis oma kirja punktis 24 järgmist:

„Riikide hiljutine praktika – ehkki piiratud – näitab, et [territooriumi haldavatel] riikidel ja kolmandatel riikidel on järgmine õiguslik veendumus: kui mitteautonoomsete territooriumide ressursse kasutatakse nende territooriumide rahvaste huvides, nende nimel või konsulteerides nende esindajatega, loetakse, et see kasutamine on kooskõlas kohustustega, mis [haldavatel] riikidel on [ÜRO põhikirja] kohaselt, ning see on kooskõlas Peaassamblee resolutsioonide ja nendes sätestatud põhimõttega, mille järgi on nendel rahvastel „püsiv eesõigus loodusvaradele“.“

209 Selle põhjal andis ta endale esitatud küsimusele järgmise vastuse:

„[K]uigi lepingud, mille kohta Julgeolekunõukogu oma palve esitas, ei ole ise õigusvastased, lähevad otsimise ja kasutamise tegevus juhul, kui see peaks ette võetama – eirates Lääne-Sahara rahva huve ja tahet –, vastuollu rahvusvahelise õiguse põhimõtetega, mida kohaldatakse mitteautonoomsete territooriumide mineraalvarasid puudutava tegevuse suhtes.“ (Tema kirja punkt 25)

- 210 Sellest järeldub, et ÜRO õigusnõunik ei leidnud samuti, et rahvusvaheline õigus keelab igal juhul sõlmida rahvusvahelist lepingut, mida võib kohaldada vaidlusaluse territooriumi suhtes.
- 211 Kui käesolevat väidet tuleb mõista nii, et sellega tahetakse öelda, et nõukogu on rikkunud „rahvusvahelise üldise õiguse“ normi, millest tuleneb absoluutne keeld sõlmida rahvusvahelisi lepinguid, mida võib kohaldada vaidlusaluse territooriumi suhtes, tuleb see niisiis tagasi lükata. Osas, milles hageja käesoleva väite raames esitatud argumendid käsitlevad nõukogupoolset oma kaalutusõiguse kasutamist, analüüsitakse neid edaspidi punktis 223 ja sellele järgnevatel punktides.
- Üheteistkümnes väide
- 212 Oma üheteistkümnenda ja viimase väite raames tugineb hageja ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjoni 2011. aastal vastu võetud rahvusvaheliste organisatsioonide vastutust rahvusvaheliselt õigusvastase teo eest käsitlevate artiklite eelnõu mitmele sättele, et väita, et selle tulemusena, et nõukogu võttis vastu vaidlustatud otsuse, tuleb kohaldada liidu rahvusvahelist vastutust rahvusvaheliselt õigusvastase teo eest.
- 213 See väide ei lisa siiski midagi uut võrreldes hageja teiste argumentidega. Tuleb meenutada, et käesolev hagi on tühistamishagi, mitte kahju hüvitamise hagi. Küsimus ei ole selles, kas vaidlustatud otsuse vastuvõtmise tulemusena tuleb kohaldada liidu lepinguvälist vastutust – mis eeldab, et see otsus on õigusvastane. Küsimus on just selles, kas vaidlustatud otsus on õigusvastane. Selle kohta ei esita hageja aga ühtegi uut argumenti, vaid kordab ainult väiteid, et kuna nõukogu sõlmis liidu nimel vaidlustatud otsusega heaks kiidetud lepingu, on ta rikkunud rahvusvahelist õigust.
- 214 Seetõttu tuleb see väide tagasi lükata.
- Järeldus küsimuses, kas eksisteerib absoluutne keeld sõlmida rahvusvahelisi lepinguid, mida kohaldatakse vaidlusaluse territooriumi suhtes
- 215 Kõikidest eelnevatest kaalutlustest tuleneb, et miski hageja väidetes ja argumentides ei võimalda järeldada, et liidu või rahvusvaheline õigus keelab absoluutselt sõlmida kolmanda riigiga lepingut, mida võib kohaldada vaidlusaluse territooriumi suhtes.
- 216 Ka Üldkohtu praktika kinnitab seda järeldust.
- 217 Otsuse küsimuses, kas õiguspärane on liidu ja kolmanda riigi sõlmitud rahvusvaheline leping, mida võib kohaldada ka vaidlusalusel territooriumil, on Üldkohus pidanud tegema kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus *Odigitria vs. nõukogu ja komisjon*, punkt 164 eespool (EU:T:1995:131).
- 218 See kohtuotsus puudutas kahju hüvitamise hagi, mille esitas äriühing, kellele kuulus üks Kreeka lipu all sõitev kalalaev, mille olid pidanud kinni Guinea-Bissau ametiasutused põhjendusel, et see laev püüdis ilma loata kala viimati nimetatud riigi merepiirkonnas. Ilmnes, et kõnesoleval laeval on Senegali ametiasutuste välja antud kalastusluba, kuid et ta püüdis kala nendes vetes, mille kohta väitsid nii Senegali Vabariik kui ka Guinea-Bissau Vabariik, et need kuuluvad nende vastavatesse merepiirkondadesse. Euroopa Majandusühendus oli sellisena, nagu ta tookord eksisteeris, sõlminud mõlema kolmanda riigiga kalanduskokkulepped, mis mõlemad puudutasid nende kogu merepiirkonda. Hageja selles kohtuasjas taotles, et ühendus hüvitaks kahju, mida ta väitis olevat oma laeva kinnipidamise tõttu kandnud, ning väitis sellega seoses, et asjaolu, et ühenduse ja nende kahe kolmanda riigi vahel sõlmitud kalanduskokkulepete kohaldamisalast ei olnud välja jäetud piirkonda, mille osas neil valitses erimeelsus, oli õigusvastane (kohtuotsus *Odigitria vs. nõukogu ja komisjon*, punkt 164 eespool, EU:T:1995:131, punktid 1–13 ja 25).

- 219 Üldkohus leidis, et see tegematajätmine ei kujuta endast mingit rikkumist. Ta järeldas sisuliselt, et kasutades seda ulatuslikku kaalutusõigust, mis liidu institutsioonidel välismajandussuhete ja ühise põllumajanduspoliitika (mis puudutab ka kalandust) valdkondades on, võisid nad – ilma et oleksid seejuures teinud mingit ilmset hindamisviga – otsustada, et kõnesolevat piirkonda ei ole vaja nende kahe riigiga sõlmitavate kalanduskokkulepete kohaldamisalast välja jätta ja seda hoolimata nendevahelisest erimeelsusest vete osas, mis nende arvates kuulusid nende merepiirkondadesse (vt selle kohta kohtuotsus *Odigitria vs. nõukogu ja komisjon*, punkt 164 eespool, EU:T:1995:131, punkt 38).
- 220 Kõnesolevast kohtuotsusest ilmneb seega *a contrario*, et see, et liit ja kolmas riik sõlmivad lepingu, mida võib kohaldada vaidlusalusel territooriumil, ei ole igal juhul vastuolus liidu või rahvusvahelise õigusega, mida liit peab järgima.
- 221 Kui see oleks vastuolus, ei oleks Üldkohus saanud viidata kohtuotsuse *Odigitria vs. nõukogu ja komisjon*, punkt 164 eespool (EU:T:1995:131), punktis 38 liidu institutsioonide kaalutusõigusele küsimuses, kas piirkond, mille osas on Senegali Vabariigil ja Guinea-Bissau Vabariigil erimeelsus, tuleb või mitte kaasata nende kahe riigiga sõlmitavate kalanduskokkulepete kohaldamisalasse. Kui niisugune kaasamine oleks igal juhul vastuolus liidu ja rahvusvahelise õigusega, mida liidu institutsioonid peavad järgima, ei oleks neil selles küsimuses ilmselgelt mingit kaalutusõigust.
- 222 Tuleb ka meenutada, et absoluutset keeldu sõlmida leping, mis puudutab vaidlusalust territooriumi, ei ilmne ka eespool punktides 207–210 mainitud ÜRO õigusnõuniku kirjas toodud kaalutlustest. ÜRO õigusnõunik märkis sisuliselt, et ainult juhul, kui Lääne-Sahara loodusvarade kasutamine peaks ette võetama, „eirates [selle territooriumi] rahva huve ja tahet“, läheks see „vastuollu rahvusvahelise õiguse põhimõtetega“.
- Liidu institutsioonide kaalutusõigus ja asjaolud, mida nad peavad arvesse võtma
- 223 Kõikidest esitatud kaalutlustest lähtudes, nagu ilmneb eespool punktis 164 meenutatud kohtupraktikast, tuleb järeldada, et liidu institutsioonidel on küsimuses, kas kolmanda riigiga tuleks sõlmida leping, mida kohaldatakse vaidlusaluse territooriumi suhtes, ulatuslik kaalutusõigus.
- 224 Nende niisuguse kaalutusõiguse tunnustamine on seda põhjendatum – nagu ilmneb pealegi ÜRO õigusnõuniku eespool mainitud kirjast –, et selles valdkonnas kohaldatavad rahvusvahelise õiguse normid ja põhimõtted on keerukad ja ebatäpsed. Sellest järeldub, et kohtulik kontroll peab tingimata piirduma küsimusega, kas pädev liidu institutsioon – käsitletaval juhul nõukogu – tegi niisuguse lepingu sõlmimise heakskiitmisel, nagu vaidlustatud otsusega heaks kiidetud leping, ilmseid hindamisviga (vt selle kohta kohtuotsus, 16.6.1998, *Racke*, C-162/96, EKL, EU:C:1998:293, punkt 52).
- 225 Seda arvestades peab liidu kohus – eriti juhtudel, mil liidu institutsioonil on ulatuslik kaalutusõigus –, selleks et hinnata, kas pädev institutsioon on teinud ilmse hindamisvea, kontrollima, kas see institutsioon on hinnanud hoolikalt ja erapooletult kõiki konkreetse juhtumiga seonduvaid asjaolusid, mis toetavad nende pinnalt tehtud järeldusi (kohtuotsused, 21.11.1991, *Technische Universität München*, C-269/90, EKL, EU:C:1991:438, punkt 14, ja 22.12.2010, *Gowan Comércio Internacional e Serviços*, C-77/09, EKL, EU:C:2010:803, punkt 57).
- 226 Nagu aga märgitud eespool punktis 125, heidab Polisario Rinne nõukogule sisuliselt ette just seda, et viimane ei analüüsinud enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist käesoleval juhtumil asjakohaseid asjaolusid, mis puudutab eelkõige vaidlustatud otsusega heaks kiidetud lepingu võimalikku kohaldamist Lääne-Sahara ja sellelt territooriumilt eksporditavate toodete suhtes.

- 227 Selles küsimuses tuleb märkida, et ehkki põhiõiguste hartast, millele hageja oma kolmanda väite raames tugineb, ei tulene tõesti – nagu on märgitud eespool punktis 146 – liidule absoluutset keeldu sõlmida leping, mida võib kohaldada vaidlusaluse territooriumi suhtes, on siiski õige ka see, et niisuguse territooriumi elanikkonna põhiõiguste kaitse on eriti tähtis ja kujutab endast seega küsimust, mida nõukogu peab enne niisuguse lepingu heakskiitmist analüüsima.
- 228 Mis puudutab konkreetselt lepingut, mille eesmärk on eelkõige hõlbustada mitmesuguste toodete eksportimist asjaomaselt territooriumilt liitu, siis nõukogu peab hoolikalt ja erapooletult arutama kõiki asjakohaseid asjaolusid, et veenduda, kas ekspordiks mõeldud toodete tootmine ei toimu kõnesoleva territooriumi elanike huve kahjustades ning ega sellega seoses ei panda toime selle elanikkonna põhiõiguste rikkumisi, st ei rikuta eelkõige õigust inimväärikusele, elule ja isikupuutumatusse (põhiõiguste harta artiklid 1–3), orjapidamise ja sunniviisilise töö keeldu (põhiõiguste harta artikkel 5), kutsevabadust (põhiõiguste harta artikkel 15), ettevõtlusvabadust (põhiõiguste harta artikkel 16), õigust omandile (põhiõiguste harta artikkel 17), häid ja õiglasi töötingimusi ning keeldu kasutada laste tööjõudu ja noorte töötajate kaitset (põhiõiguste harta artiklid 31 ja 32).
- 229 ÜRO õigusnõuniku kaalutlused rahvusvahelisest õigusest tulenevate kohustuste kohta, mis on kokkuvõtlikult esitatud eespool punktides 208 ja 209, viivad samale järeldusele.
- 230 Selles küsimuses väidab nõukogu, et „[s]eetõttu, et liit on sõlminud lepingu kolmanda riigiga, ei muutu ta ega saagi muutuda vastutavaks selle riigi võimalike tegude eest, ükskõik kas need siis kujutavad endast põhiõiguste rikkumisi või mitte“.
- 231 See väide on õige, kuid selle puhul eiratakse asjaolu, et kui liit võimaldab eksportida oma liikmesriikidesse tooteid, mis pärinevad sellest teisest riigist ning mis valmistati või saadi tingimustel, millega ei järgita toodete päritoluterriitoriumi elanikkonna põhiõigusi, on oht, et ta õhutab kaudselt neid rikkumisi või lõikab nendest kasu.
- 232 See kaalutus on eriti oluline niisuguse territooriumi puhul nagu Lääne-Sahara, mida haldab faktiliselt kolmas riik – käsitletaval juhul Maroko Kuningriik –, kuid mis ei jää samas selle kolmanda riigi rahvusvaheliselt tunnustatud piiridesse.
- 233 Arvesse tuleb võtta ka asjaolu, et Maroko Kuningriik ei ole saanud mingit volitust seda territooriumi hallata, mille oleks andnud ÜRO või mõni teine rahvusvaheline organ, ning on teada, et ta ei edasta ÜRO-le niisuguseid andmeid selle territooriumi kohta, nagu on nähtud ette ÜRO põhikirja artikli 73 punktis e.
- 234 Viidatud õigusnormis on nähtud ette:

„ÜRO liikmed, kes kannavad vastutust või võtavad endale vastutuse territooriumide valitsemise eest, mille rahvad ei ole veel saavutanud täielikku omavalitsust, tunnustavad põhimõtet, et mainitud territooriumide rahvastiku huvid on esmajärgulised ja võtavad endale pühaks kohustuseks maksimaalselt soodustada nende territooriumide rahvastiku heaolu rahvusvahelise rahu ja julgeoleku süsteemi raamides, mis on sisse seatud käesoleva põhikirjaga ning kohustuvad sel eesmärgil:

[...]

- e) esitama piirangutega, mis võivad olla tingitud julgeoleku ja põhiseadusliku korra kaalutlustest, peasekretärile regulaarselt statistilist ja muud eriiselooga informatsiooni, mis kehtib majanduslike ja sotsiaalsete tingimuste, samuti ka haridustingimuste kohta territooriumidel, mille eest nad vastutust kannavad, välja arvatud territooriumid, mille kohta kehtivad peatükid XII [„Rahvusvaheline hooldussüsteem“] ja XIII [„Hooldusnõukogu“].“

- 235 Asjaolu, et Maroko Kuningriik ei edasta ÜRO põhikirja artikli 73 punktis e ette nähtud andmeid Lääne-Sahara kohta, võib vähemalt tekitada kahtluse, kas Maroko Kuningriik tunnustab põhimõtet, mille kohaselt on ülimuslikud selle territooriumi elanike huvid, ja kohustust soodustada nii palju kui võimalik nende heaolu, nagu selle õigusnormis on ette nähtud. Lisaks ilmneb kohtutoimikust ja eelkõige hageja esitatud tekstist – milleks on käsitletaval juhul kõne, mille Maroko kuningas pidas 6. novembril 2004 –, et Maroko Kuningriik arvab, et Lääne-Sahara on osa tema territooriumist.
- 236 Nõukogu väidab, et ükski vaidlustatud otsuse või sellega heaks kiidetud lepingu säte „ei vii järeldusele, et Lääne-Sahara loodusvarasid kasutatakse selle territooriumi elanike huve kahjustades, ega takista Maroko [Kuningriigil] tagada, et loodusvarasid kasutatakse Lääne-Sahara elanike kasuks ja nende huvides“.
- 237 On tõsi, et Polisario Rinne ei ole nõukogule ette heitnud seda, et viimane oleks kaasanud vaidlustatud otsusesse tingimusi, mille tulemusena kasutatakse Lääne-Sahara loodusvarasid selle elanike huve kahjustades.
- 238 Nagu aga märgitud eespool punktis 231, hõlbustab kõnesolev leping eelkõige Lääne-Saharast pärit toodete eksportimist liitu. See on nimelt üks selle lepingu eesmärke. Järelikult, kui peaks ilmne, et Maroko Kuningriik kasutas Lääne-Sahara loodusvarasid selle elanike huve kahjustades, võib vaidlustatud otsusega heaks kiidetud lepingu sõlmimine seda kasutamist kaudselt õhutada.
- 239 Mis puudutab argumenti, et lepingu tingimused ei takista Maroko Kuningriigil tagamast, et Lääne-Sahara loodusvarasid kasutatakse selle elanike kasuks, siis piisab, kui märkida, et samas ei taga leping Lääne-Sahara loodusvarade niisugust kasutamist, mis tooks selle elanikele kasu. See leping on sellest seisukohast täiesti neutraalne, selles ainult hõlbustatakse Lääne-Sahara toodete liitu eksportimist, ükskõik kas need tooted on saadud elanikele kasu toova kasutamise tulemusena või mitte.
- 240 Tegelikult näitab see nõukogu argument, et tema arvates on selle tagamine, et Maroko Kuningriigi kontrollitava Lääne-Sahara osa loodusvarasid kasutatakse sealsete elanike kasuks, üksnes Maroko Kuningriigi ülesanne.
- 241 Võttes aga eelkõige arvesse asjaolu, et Maroko Kuningriigi ülemvõimu Lääne-Saharas ei ole tunnustanud ei liit ega selle liikmesriigid ega üldisemalt ÜRO, ning et puudub igasugune rahvusvaheline volitus, miks võiks õigustada Maroko kohalolekut sellel territooriumil, pidi nõukogu kõigi käsitletava juhtumi asjakohaste asjaolude analüüsimisel siis, kui ta kasutas oma kaalutusõigust küsimuses, kas sõlmida või mitte Maroko Kuningriigiga leping, mida võib kohaldada ka Lääne-Sahara suhtes, ise veenduma, et ei ole märke sellest, et Lääne-Sahara territooriumi loodusvarasid võidakse Maroko kontrolli all kasutada viisil, mis kahjustab selle elanikke ja millega rikutakse nende põhiõigusi. Nõukogu ei saa piirduda nentimisega, et selle, et mingit sedalaadi kasutamist ei toimu, peab tagama Maroko Kuningriik.
- 242 Selles küsimuses tuleb märkida, et Polisario Rinne nimetab Lääne-Sahara loodusvarade kasutamist Maroko kontrolli all „majanduse rüüstamiseks, mille eesmärk on muuta Lääne-Sahara ühiskonna struktuuri“. Ta lisab, et ta andis ÜRO-le teada oma protestist, mis puudutab vaidlustatud otsusega heaks kiidetud lepingu projekti. Tema viienda ja kuuenda väite raames esitatud argumendid (vt punktid 159, 169 ja 170 eespool) on ka sellesisulised.
- 243 Polisario Rinne esitas kohtutoimikusse ka oma nõukogu üksikasjaliku aruande, milles on eelkõige sisuliselt väidetud, et Lääne-Sahara põllumajanduslikke majapidamisi kontrollivad isikud välisriikidest ja välisettevõtjad, kes ei ole kohalikud, et need on orienteeritud üksnes ekspordile ja et nende tegevus põhineb vee ammutamisel sügavuses asuvatest mittetaastuvatest vesistutest. Selles aruandes on viidatud aruandele, mille avaldas üks valitsusväline organisatsioon, kes kinnitab neid väiteid.

- 244 Ei nõukogu argumentidest ega dokumentidest, mille viimane on esitanud kohtutoimikusse, ei ilmne, et ta oleks läbi viinud niisuguse analüüsi, nagu eespool punktis 241 mainitud analüüs. Mis puudutab eespool punktides 242 ja 243 mainitud Polisario Rinde väiteid, ei ole nõukogu esitanud ühtegi konkreetset kommentaari ega ole neid ümber lükanud, mis viib mõttele, et ta ei ole arutanud küsimust, kas Lääne-Sahara loodusvarade kasutamine Maroko kontrolli all toimub selle territooriumi elanikkonna kasuks või mitte.
- 245 Polisario Rinde jutust ilmneb siiski, et nendele väidetele on osaks saanud teatav laiem levik ja et ta on eelkõige juhtinud nendele ÜRO tähelepanu. Seega ei saanud need nõukogule teadmata olla ja ta oleks pidanud neid arutama sellest seisukohast, et kas need võivad vastata tõele.
- 246 Nõukogu argumendid, mis on kokkuvõtlikult esitatud eespool punktides 230 ja 236, näitavad vastupidi, et ta arvab, et küsimus, kas Lääne-Sahara loodusvarade kasutamine toimub kohalikku elanikkonda kahjustades või mitte, puudutab ainult Maroko ametiasutusi. Eespool punktides 227–233 esitatud põhjustel ei ole selle väitega aga võimalik nõustuda.
- 247 Sellest ilmneb, et nõukogu on rikkunud oma kohustust analüüsida enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist konkreetse juhtumi kõiki asjaolusid. Järelikult tuleb hagi rahuldada ja tühistada vaidlustatud otsus osas, milles sellega kiidetakse heaks selles osundatud lepingu kohaldamine Lääne-Sahara suhtes.
- 248 Seda järeldust arvestades ei ole vaja teha otsust eespool punktis 27 nimetatud dokumentide vastuvõetavuse kohta, sest neid dokumente ei ole vaja käesoleval juhul arvesse võtta.

Kohtukulud

- 249 Üldkohtu kodukorra artikli 134 lõike 1 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Lisaks on kodukorra artikli 138 lõikes 1 ette nähtud, et menetlusse astunud institutsioonid kannavad ise oma kohtukulud.
- 250 Käesoleval juhul on kohtuvaidluse kaotanud nõukogu ja komisjon. Ehkki Polisario Rinne on kohtukulude väljamõistmist nendelt tõesti nõudnud ainult oma seisukohtades komisjoni menetlusse astuja seisukohtade kohta (vt punkt 31 eespool), tuleb märkida, et kohtupraktika kohaselt võivad pooled esitada kohtukulude hüvitamise nõude pärast hagi esitamist ja isegi kohtuistungil ka siis, kui nõuet pole varem hakis esitatud (vt kohtuotsus, 14.12.2006, Mast-Jägermeister vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Licorera Zacapaneca (VENADO raamiga jt), T-81/03, T-82/03 ja T-103/03, EKL, EU:T:2006:397, punkt 116 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 251 Seega tuleb nõukogu ja komisjoni kohtukulud jätta nende endi kanda ning mõista nendelt välja Polisario Rinde kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (kaheksas koda)

otsustab:

1. Tühistada nõukogu 8. märtsi 2012. aasta otsus 2012/497/EL Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahelise kirjavahetuse vormis lepingu (milles käsitletakse põllumajandustoodete, töödeldud põllumajandustoodete, kala ja kalandustoodetega seotud vastastikuseid liberaliseerimismeetmeid, millega asendatakse Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel) protokollid nr 1, 2 ja 3 ning nende lisad ja millega muudetakse kõnealust assotsiatsioonilepingut) sõlmimise kohta osas, milles sellega kiidetakse heaks selle lepingu kohaldamine Lääne-Sahara suhtes.
2. Jätta Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni kohtukulud nende endi kanda ning mõista nendelt välja Rahvarinde saguia-el-hamra ja rio de oro vabastamiseks (Polisario Rinne) kohtukulud.

Gratsias

Kancheva

Wetter

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 10. detsembril 2015 Luxembourgis.

Allkirjad

Sisukord

Vaidluse taust	2
Lääne-Sahara rahvusvaheline staatus	2
Vaidlustatud otsus ja vaidluse taust	4
Menetlus ja poolte nõuded	5
Vastuvõetavus	6
Polisario Rinde kohtumenetlusõigus- ja teovõime	6
Kas vaidlustatud otsus puudutab Polisario Rinnet otseselt ja isiklikult?	10
Sisulised küsimused	16
Esimene väide	17
Teine väide	18
Muud väited	19
Kas eksisteerib absoluutne keeld sõlmida leping, mida võib kohaldada vaidlusaluse territooriumi suhtes?	19
– Kolmas väide	19
– Neljas väide	20
– Viies väide	21
– Kuues väide	23
– Seitsmes väide	23
– Kaheksas väide	24
– Sissejuhatavad kaalutlused rahvusvahelise õiguse mõju kohta	24
– Üheksas väide	25
– Kümnes väide	26
– Üheteistkümnes väide	28
– Järeldus küsimuses, kas eksisteerib absoluutne keeld sõlmida rahvusvahelisi lepinguid, mida kohaldatakse vaidlusaluse territooriumi suhtes	28
Liidu institutsioonide kaalutusõigus ja asjaolud, mida nad peavad arvesse võtma	29
Kohtukulud	32

